Opłaża pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 15 גראָשען | היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 274 | Łódź, Niedziela 30 listopada 1930 r. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, זונטאג י׳ כסלו תרצ״א | № 274

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — 224-71 אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל.

TKANINY A·G·B

SPÓŁKA AKCYJNA

80 PIOTRKOWSKA 80

uprzejmie zawiadamia Sz. Klientelę, że **w poniedziałek, I-go grudnia** rozpoczyna

WYPRZEDAŻ

materjałów jedwabnych, wełnianych, bawełnianych oraz RESZTEK.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען אין עלטער פון 57 יאהר מיין ליבער מאַן, אונזער טייערער און אונפערגעס-ליכער פאטער, שווינערפאטער, ברודער, שוואגער און אנקעל

נ. ע. ישראל בן ר׳ צדוק ז״ל צאדיקאוויטש

די לויה קומט פאר היינט, זונטאג, דעם 30-טען נאוועמבער, 12 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז פראנציסקאנער 4. וועגען וואס עס טיילען מיט איז גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

היינט, זונטאג, דעם 30 טען נאָוועמבער, 12 אַ זייגער בייטאָג אינ׳ם טאָג פון דער ערשטער יאהר־צייט, וועט אויפ׳ן בית החיים פאָרקומען די ענטהילונג פון דער מצבה און עס וועט אויך געמאַכט ווערען אַ הזכרה נאָך מיין אונפער-געסליכער פרוי און טייערע מוטער

נ. ע. חנה רייצה ניימארק

צו וועלכער אַלע קרובים, פריינד און בעקאַנטע ווערען געבעטען פינקטליך צו קומען.

די טיפטרויערנדע מאַן און טאכטער.

אחרי מחלה כבדה וממושכה מתה אלינו אשתי האהובה, אמינו היקרה, כלתינו, אחותנו וגיסותנו בשנת 34 לימי חייה

נ״ע

מאשא אשת ר׳ מאיר נ״י הערמאן

(מבית שאפאטשניק)

ההלוי׳ תהיה היום ביום א׳, י׳ כסלו תרצ״א בשעה 12 בצהרים מבית-האבל רחוב קאנסטאנטינאווסקא 46

משפחתה המתאבלת.

אכטונג, פאמיליע קאפערוואסער!

וועגען אַ בריף און פאָטאָגראַפיעס פון אייער זוהן פון פאריז דאַרפט איהר זיך מעלדען צו

זיגמונד העבריקאווסקי

צענעלניאַנאַ 57.

אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער ג׳ מיטגליד ה׳ יודעל עדעלמאן צוליב׳ן טויט פון זיין אונפערגעסליכע מוטער

דינה נ״ע

זייט געטרייסט מיט המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

ועד החברה „כנסת צעירים" בלודז

DR. MED.

L. Pikielny

אוראלאג

ספעציאַל-אַרצט פאַר נירן, בלאָז און אורין-קראַנקה.

NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעמט אָן פון 12–1 און פון 4–7 אָוענד.

Dr. Z. Rakowski

ספ. פאַר אוירען-, נאז-, האַלז- און לונגען-קראנקה.

9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעמשניצע וגערושאַל 17 פון 10—11 און פון 2—6.

אויפפאָדערונג.

איך פאָדער אויף מיין געוו. שעף ה׳ ישעי׳ סאלעם פאַלנאַצנאַ 4 (עקספעדיציע) דאָס ער זאָל מיר ערלעדיגען מיין חוב פאַר מיין שווערע אַרבייט ביי איהם. איך גיב איהם צייט 5 טעג ד.ה. ביז׳ן 5/12 ה.י. און נאָך דעם טערמין נעהם איך פון זיך אַראָפּ די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר די ווייטערע פאָלגען.

מיט דרך ארץ געוו. אנגעשטעלטער

שמחה ב. בראַסאַרוש 9754

אכטונג, ציימונגס-פערקויפער!

די פערוואַלטונג פון ציימונגס-פערקויפער-פעראיין מאַכט בעקאַנט אַלע מיטגלידער, אַז מוש״ק דעם 6/12 7 אַ זייגער אָוענד קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל וסכאָדניאַ 34

די יעהרליכע אלגעמיינע גענעראל-פערזאמלונג

מיט פאָלגענדער טאָג-אָרדנונג: 1) ערעפנונג; 2) וואַהל פון אַ פאָרזיצענדען און אַססעסאָרען; 3) בעריכט פון דער רעוויזיאָנס-קאָמיסיע; 4) וואַהלען פון אַ פערוואַלטונג, קאַנדידאַטען און רעוויזיאָנס-קאָמיסיע.

מיט אַכטונג די פערוואַלטונג.

דימיסיע פון דער רעגירונג

נייער פרעמיער — פולקאווניק סלאוועק

מארשאל פילסודסקי זאגט זיך אפ פון די מאנדאטן צום סיים און סענאט

וואַרשא, 29. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אונטערן פאָרזיץ פון מאַרשאַל פילסודסקי איז פאָרגעקומען אַ פערטרויערליכע זיצונג פון מיניסטאָרען־ראַט, וועגען וועלכער עס ווערט אפיציעל מיטגעטיילט:

מאַרשאַל פילסודסקי האָט לכתחילה מיטגעטיילט, אַז ער וועט זיין געצוואונגען זיך אָנצוגעבען אין דימיסיע צוזאַמען מיט׳ן גאַנצען קאַבינעט. דער איינציגער מאָטיוו דערצו איז דער, וואָס דער מצב פון זיין געזונט ערלויבט איהם נישט אַזוי פיל צו אַרבייטען, ווי דאָס פערלאַנגט זיך פון רעגירונגס־שעף.

דער מאַרשאַל האָט דערביי בעמערקט, אַז ר״ה האָט שוין וועגען דעם מיטגעטיילט דעם מלוכה־פרעזידענט, וועלכער האָט אויף זיין אָרט בעשטימט דעם פולק. וואלערי סלאוועק אַלס פרעמיער.

דער איצטיגער קאַבינעט וועט זיך אָנגעבען אין דימיסיע ווען פולק. סלאַוועק וועט האָבען געבילדעט זיין נייעם קאַבינעט.

* * *

מאַרשאַל פילסודסקי איז, ווי בעקאַנט, געשטאַנען בראש פון די ליסטעס פון דער סאַנאַציע צום סיים און סענאַט. ס׳איז אָבער געוועזן בעוואוסט, אַז דער מאַרשאַל וועט קיין מאַנדאַט נישט אָנעהמען, איצט ווערט מיטגעטיילט, אַז מארש. פילסודסקי האָט שוין רעזיגנירט פון זיינע מאַנדאַטען.

עווענט. בעשטאנד פון נייעם מיניסטארען-קאבינעט

וואַרשאַ, מען רעכענט, אַז דער נייער מיניסטאָרען־קאַבינעט וועט האָבען פאָלגענדען צוזאַמענשטעל:

פרעמיער — פולק. סלאַוועק.

קריגס־מיניסטער — מאַרשאַל פילסודסקי.

וויצע־קריגס־מיניסטער — גענ. סלאַוואָי סקלאַדקאָווסקי.

אויסערן מיניסטער — זאַלעסקי.

וויצע־אויסערן־מיניסטער — פולק. בעק.

אינערן־מיניסטער — פולק. פריסטאָר.

אַרבייטס־מיניסטער — גענ. הוביצקי.

מיניסטער פון עפענטליכע אַרבייטען — גענ. נויגעבויער.

האַנדעלס־מיניסטער — קוויאַטקאָווסקי.

יוסטיץ־מיניסטער — צאַר.

מיניסטער פאַר אַגראַר־רעפאָרמען — סטאַניעוויטש.

פינאַנץ־מיניסטער — בירקא.

דעפ. האלובקא - אנפיהרער פון בעבע-קלוב

וואַרשא, 29. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) צוליב דעם וואָס פולק. סלאַוועק איז געוואָרען פרעמיער־מיניסטער, וועט אָנפיהרען מיט׳ן בעבע־קלוב אין סיים, דעפ. האָלובקא.

מארשאר פילסודסקי פאהרט אויפ׳ן אינזעל מאדערא

וואַרשא, 29. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) מאַרשאַל פילסודסקי פאָהרט איבערמאָרגען קיין מאַדערא, וואו ער וועט פערברענגען 6 חדשים.

בעפרייט דעם דעפ. פוטעק

וואַרשא, 29. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט איז אין גריצע געוואָרען בעפרייט דער דעפּוטאַט פוטעק (וויזוואָלעניע) אויף אַ קויציע פון 5 טויזענד זלאָטעס.

אויך ער איז קראַנק און פיהלט זיך שלעכט; נעהמט קיינעם נישט אויף און זאָגט זיך אָפּ צו רעדען.

ארעסטירט עטליכע פעסער-„מאכערס" אין ווארשא

וואַרשא, 29. (טעלעפאָניש פון [illegible] קאָרעספּאָנדענט) פאָליציי האָט דאָ ענטדעקט אַ באַנדע מאַכערס, וועלכע פלעגען זיך פערנעהמען מיט אויסאַרבייטען אויסלענדישע סטודענטען פּעסער, פאַר יונגעלייט, וועלכע פלעגען ענטלויפען קיין אויסלאַנד, כדי אויסצומיידען מיליטער־דינסט.

עס זענען אַרעסטירט געוואָרען עטליכע יודישע מאַכער און „סטודענטען".

די איינציגע בעדער לויט׳ן סאנדא סיסטעם אין באד-אנשטאלט פון

R. BEUTLER Kilińskiego 134 (róg Głównej) tel. 154-81

גאראנטירען די ווירקזאמקייט פון דער וואסער-קור!

די פיזיקאַלישע גאַז־מינעראַל־עלעקטרישע אָבסיילונג און וואַסער־קור גיט אַרויס בעדער:

1. סויהלען-זויערע — אין האַרץ־קראַנקהייטען, נעווראַסטעניע, אַרטעריא־סקלעראָז און פרויען־קראַנקהייטען.
2. זויער-שטאף-בעדער — אין אַבגעשוואַכטען נערווען־סיסטעם, שלאָפלאָזיגקייט, אויפרעגונג און שרעק.
3. שוים-בעדער — וואָס פערטרעטען באַרווין, שלעכטער שטאָף־ווערקסעל, אַרטעריוז, פעטקייט, וועהטאָגען אין די געלענקען און אין מוסקולען (רעוומאַטיזם), אויך אין פרויען־ענטצינדונגס־קראַנקהייטען.
4. שטארקונגס-בעדער (Sprudelbad) — נערווען־וועהטאָגען פון האַרץ, אַרטעריע־סקלעראָז, אַפּעטיטלאָזיגקייט א.ז.וו.

אויסערדעם שוועבעל-בעדער, זאלץ-בעדער און (igliwiowe) אין געוועהנליכען אָדער אין שטאַרקונגס־צושטאַנד.

רוימיש-רוסישע שוויץ-בעדער לויט׳ן לעצטען אויסדרוק פון דער טעכניק!
דאמף-בעדער II קלאס!
שווים־האַלע און געוועהנליכע וואַנעס!

מאַסאַזש, פעדיקור, מאַניקור, פריזיער (קע) אויפ׳ן אָרט.

די הייל־בעדער, ווי אויך רוסיש־רוימישע שוויץ־בעדער זענען טעטיג פאַר פרויען — מאָנטאָג און מיטוואָך, פאַר הערן אין אַלע איבעריגע טעג פון דער וואָך!

קאנסום

ביי דער „ווידזעווער מאנופאקטור"

54 ראקיטשינער 54

עמפפעהלט אייגענע סחורות, זאווי פון אַנדערע ערשטקלאַסיגע פאַבריקען צו געבויגע פאבריקס-פרייזען

רעשטלעך, סעקונדא, בראַקען, באַרכאַנען, פלאַנעלקעס און אַנדערע ווידזעווער סחורות

דאַמען־וועש
מענער־וועש
וואָלענע דאַמען־סחורות
וואָלענע מענער־סחורות
זיידען־וואַרען גרויס אויסוו.
וועלוועטען
שטרימף fil d'Ecosse און זיידענע
שקאַרפעטען
הענדשקעס
שיך
באָטען און קאַלאָשען
זעמטליכע גאַלאַנטעריע־וואַרען
מענער־אַנציגער
מענער־פּאַלטענס
וואָלענע טיכלעך
קאָלאָניאַל־וואַרען
דערנעהרונגס־וואַרען

דאס קויפען פערפליכטעט נישט

מיר בעטען די ג׳ קונדשאַפט צו בעזוכען אונזער ניי־ערעפענטען, דעם רייך־פערזעהענעם קאנסום ראקיטשינער 54. צופאהר מיט די טראמוויי־ען 10 און 16

דאנקזאגונג.

מיר קליינהענדלער פון פלאַץ ווסכאָדניאַ 2, (שאַכער מאַרק) דריקען אויס אַ הערצליכען דאַנק דעם זעהר חשוב׳ן סיים־דעפּוטאַט ה׳ ד״ר ראזענבלאט, פאַר זיין אינטערווענץ ביי דער מאַכט געגען די פּאָליצייאַנישע אָנפאַלען אויף אונז קליינהענדלער פון פלאַץ ווסכאָדניאַ 2, וואו מיר זענען פון שטענדיג אָנגעפאַלען און געשלאָגען געוואָרען דורך פּאָליציאַנטען. גלייכצייטיג דריקען מיר אויס דעם טיפסטען דאַנק אונזער געטרייען פאָרשטעהער ה׳ מנחם קירשבוים פאַר זיין שטענדיגע בעמיהונג לטובת אונז קליינהענדלער. מיט אַכטונג

די פערוואלטונג פון מארג- און מארק-שטייער אין לאדז.

בעקאנטמאכונג.

היינט, זונטאג, דעם 30 נאָוו, 4 נאָכמיטאָג קומט פאָר אין לאָקאַל פון ספּאָרט־פעראיין „הכח" פּיעטריקאָווער 83

די יעהרליכע אלגעמיינע גענעראל-פערזאמלונג פון פעראיין „לינת הצדק"

מיט פאָלגענדער טאָג־אָרדנונג: 1) ערעפנונג; 2) וואַהל פון אַ פּרעזידיום און אַסעסאָרען; 3) בעריכט און טעטיגקייט פון דער פערוואַלטונג; 4) בעריכט פון דער רעוויזיאָנס קאָמיסיע; 5) בודזשעט פאַר׳ן יאָהר 1931; 6) וואַהלען; 7) פריע פאָרשלאָגען.

בעמערקונג: ביי אַ נישט גענוגענדער צאָהל וועט די פערזאַמלונג פאָרקומען צום צווייטען טערמין 6 אָוונד ביי יעדער צאָהל מיטגלידער.

ספּעציעלע איינלאַדונגען ווערען נישט אַרויסגעשיקט.

די פערוואלטונג פון „לינת הצדק"

מאשין=מצות

ווערט געבאַקען אַלע טאָג פרישע און דינע ווי אויך מצה=מעהל, אייער=פערפעל און סובארקעס לויט קאַרלסבאַדער סיסטעם

מיר עמפפעהלען צו יעדער צייט אונזער גוט־בעקאַנטע און פרישע געבעקסען פון אונזער איבעראַל בעוואוסטער צוקערביע

ג. ווייינבערג

38 פיעטריקאווער 38

:-: טעל 143-82 :-:

א וואוינונג

פון 3 צימערן מיט בעקוועמליכקייטען אין צענטרום שטאָט פּיעטריקאָווער־גאַס צווישען 6־טען שערפּיען און אַנדזשעיאַ איז פון זאָפאָרט איבערצוגעבען

צו ערפאהרען טעלעפאניש 94-165.

„הזמיר" יור. טעאטער־סטודיע | „הזמיר" אַל. קאָשציושקי 21 | „הזמיר" יור. טעאטער־סטודיע

פרייטאג, ד. 5, שבת, ד. 6, זונטאג, ד. 7 דעצ. ד.י., 9 אָווענד

פייערליכע פרעמיערע!

„אין פאליש אויף דער קייט"

(אַ חלום פון אַ קלויזניק)

דראַמע אין 3 אַקטען פון י. ל. פּרץ.

אינסצעניזאַציע און רעזשי—אידעם. מוזיק—הענעך קאָן, דעקאָר. און קאָסטיומען—יצחק ברוינער. פלאַסטיק און טאַנץ—איזא האראַרי.

בילעטען שוין צו בעקומען ביי דער קאַסע פון „הזמיר".

מיר דריקען אויס אונזער טיפען צער און ביילייד אונזער מייסטער מלך מיראווסקי, צוליב׳ן טויט פון זיין ליבען זוהן, אונזער קאָלעגע

ראובן מיראווסקי נ״ע

וועלכער איז געשטאָרבען אין בליהענדען עלטער פון 18 יאָהר.

די לויה קומט פאָר היינט, זונטאָג, 12 אַ זייגער בייטאָג פון טרויער־הויז, קילינסקי 131.

כבוד זיין אַנדענק! דאס פערסאנאל פון דער שניידער־ווערקשטעל מיראווסקי, קילינסקי 131.

9782

סאוויעטישער אויסערן-קאמיסאר ליטווינאוו
איז נעכטען צוויי שעה צייט געווען אין ווארשא

וואַרשא, 29. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) דער סאָוויעטישער אויסערן־קאָמיסאַר ליטווינאָוו איז היינט אַדורכגעפאָהרען דורך ווארשא.
ער איז געפאָהרען פון בערלין קיין מאָסקווע.
אין וואַרשא האָט ער פערבראַכט 2 שעה.
די גאַנצע צייט איז ער געווען אויף דער באַהן, וואו עס איז געקומען די גאַנצע סאוויעטישע אַמבאַסאַדע פון ווארשא און די גאַנצע צייט מיט איהם געשמועסט.

א ווילנער יוד בעגאנגען זעלבסטמארד אין דאנציג

דאַנציג, 29 (יט"א טעלעגראַפיש) דאָ איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד אַ געוויסער יעקב זאַך פון ווילנא. דער זעלבסטמערדער איז פון די קוילען געשטאָרבען.

אינזש. אוסישקין קאנפערירט מיט'ן באראן ראטשילד

פאַריז, 29. (יט"א טעלעגראַפיש) אויפ'ן וועג קיין אַמעריקאַ האָט זיך דאָ פערהאַלטען, אינזשינער אוסישקין און האָט אָפגעהאַלטען אַ קאָנפערענץ מיט'ן באַראָן ראָטשילד.

צוואנג-אינקאסא פון שטאט
פאַר די יודישע קהלות אין רומעניען

בוקאַרעשט, 29. (יט"א טעלעגראַפיש) נאָך אַן'אינטערווענץ פון דער יודישער פּאַרלאַמענטאַרישער פאַרשטעהערשאַפט, האָט דער פינאַנץ־מיניסטער אַרויסגעגעבען אַ פעראָרדנונג, אַז דער שטאַט פאַר די יודישע קהלות זאָל איינגעקאַסירט ווערען אויף אַ צוואַנגס־אופן.

דער ציוניסטישער קאנגרעס וועט פארקומען אין קארלסבאד

פראַג, 29. (יט"א טעלעגראַפיש) פון גוט־אינפאָרמירטע קוועלען דערוויסט זיך דער יט"א פאַרשטעהער, אַז דער ציוניסטישער קאָנגרעס וועט פאַרקומען אין קאַרלסבאַד. ס'ווערען שוין געמאַכט פאַרבערייטונגען.

בלוטיגער צוזאמענשטויס
צווישען ארבייטסלאזע און פאליציי אין בערלין

בערלין, 29. (ספ. טעל.) אין דער פאָרשטאָט בוי־קעלן האָבען עטליכע גרופען אַרבייטסלאָזע דעמאָנסטרירט און פאַגראָמירט די שפייז־געוועלבער.
זיי זענען שפעטער געגאַנגען אין דער שטאָט אַריין, אין דער ריכטונג פון באַהנהאָף פרידריכשטאָט.
אויף דאָרט האָבען זיי פאָגראָמירט 3 שפייז קראָמען.
ס'איז געקומען פאָליציי, און ס'איז ענטשטאַנען אַ קאַמף.
אַ סך זענען צושלאָגען און אַרעסטירט געוואָרען.

ערדציטערניש פערניכטעט
די הויפטשטאט פון פערס'ען

לאָנדאָן, 29. (ספ. טעל.) לויט ידיעות פון פערסיען איז אין דער הויפט־שטאָט טעהעראַן פאָרגעקומען אַ קאַטאַסטראָפאַלע ערדציטערניש, כמעט אַלע איינוואוינער זענען ענטלאָפען אין פאַניק פון זייערע הייזער און וואוינען אויף די פעלדער הינטער דער שטאָט. די טעלעפאָן־ און טעלעגראַף־פערבינדונגען זענען איבערגעריסען. אַ גרויסער טייל פון דער שטאָט איז איינגאַנצען חרוב געוואָרען. בנוגע דער צאָהל קרבנות, וועלכע דאַרף זיין אַ בעדייטענדיגע, זענען דערוויל קיין ידיעות נישטאַ.

צוזאמענארבייט מיט דער אפאזיציע
טאקטיק פון דער סאנאציע אין סיים

וואַרשא, 29. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) אויף דער זיצונג פון סאַנאַציע־קלוב איז אַרומגערעדט געוואָרען די טאַקטיק פון קלוב אין נייעם סיים.
ס'איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז פון די 5 אַמטען פון וויצע־מאַרשאַלקעס אָפגעבען צוויי די אַנדערע גרופירונגען: איינעם די ענדעקעס, דעם צווייטען — איין פאַרטיי פון צענטראָלעוו.
די פראַגע וועגען אָפשאַפען די אומבעריהרליכקייט פון די דעפוטאַטען איז אַנערקענט געוואָרען פאַר דרינגענד.
אויף דער בעראַטונג האָבען דאָמינירט די טענדענצען צו שטרעבען צו אַ צוזאַמענאַרבייט מיט די גרופירונגען פון דער אָפּאָזיציע, אויף וויפיל יענע וועלען איינגעהן אויף אַ צוזאַמענאַרבייט.

עלילת-דם אויף א פארלאמענט-דיבאטע

פראַג, 29. (יט"א טעלעגראַפיש) בעת דער פאַרלאַמענט־דעבאַטע איז, אין נאָמען פון יודישען פאַרלאַמענטאַרישען קלוב, אַרויסגעטראָטען מיט אַ לאַנגער רעדע דעפּ. זינגער. ער האָט דערמאָנט דעם עלילת־דם־פּראָצעס, וואָס קומט פאָר אין וועלקא ברעזנא און האָט געוואָרענט פאַר אַ סקאַנדאַל, וואָס קען דערפון אַרויסקומען. אין זיין רעדע האָט ער זיך אָפגעשטעלט אויף דער גינסטיגער שטעלונג, וואָס די קליינע אנטאנט האָט צום א"י־פּראָבלעם און האָט זי געדאַנקט דערפאַר.

מכוח א יודיש-אראבישער קאנפערענץ ביים רונדען טיש

ירושלים, 29 (יט"א טעלעגראַפיש) „פּאַלעסטיין" רוקט אַרויס דעם פאָרשלאָג פון איינאָרדנען אַ קאָנפערענץ פון יודישע און אַראַבישע פאָרשטעהער ביים „רונדען טיש".

די וואהלען צום לעגיסלא-טיווען ראט

ירושלים, 29. (יט"א טעלעגראַפיש) די אַראַבישע פרעסע טיילט מיט, אַז די וואַהלען צום לעגיסלאַטיווען ראַט וועלען פאָרקומען אין די ערשטע וואָכען פון 1931 י. דאָס לאַנד וועט איינגעטיילט ווערען אין 4 וואַהל־קרייזען.

יודיש-אראבישע פרעסע
קאנטרא די רדיפות מצד דער רעגירונג

ירושלים 29. (יט"א טעלעגראַפיש) „פּאַלעסטיין" זעצט פאָר די אַקציע צו שאַפען אַ פערבאַנד פון דער יודיש־אַראַבישער פרעסע, כדי צו קעמפען געגען די רעגירונגס־רדיפות אויף דער פרעסע.

נייע 360 חלוצים אין א"י

ירושלים, 29. (יט"א טעלעגראַפיש) צוליב אַ שטורם וואָס הערשט אויפ'ן מיטעללענדישען ים האָבען איניגע שיפען נישט בעקענט אויסלאָדען אין יפו, און געמוזט זיך אָפשטעלען אין חיפה, מיט איינער פון די שיפען זענען קיין א"י אָנגעקומען 380 חלוצים און א"י תושבים.

פערמשפט א געוו. פאשיסטישען מיניסטער

רוים, 29 (ספ. טעל.) דער געוועזענער ווירטשאַפטס־מיניסטער זשערלאָטי איז פערמשפט געוואָרען אויף 5 יאָהר פערשיקט צו ווערען אויף א אינזעל פאַר זיין אַנטיפאַשיסטישער טעטיגקייט.

געגען לוין-רעדוקציעס אין אמעריקע

וואַשינגטאָן, 29. (ספ. טעל.) דער פּרעזידענט פון די פראָפ. פעראיינען גרין האָט זיך געווענדט מיט אַן'אויפרוף צו אַלע אַרבייטער אין אַמעריקע, אַז נישט קוקענדיג אויפ'ן שווערען עקאָנאָמישען קריזיס, זאָלען זיי באַין אופן נישט לאָזען זיך רייסען די לוינען.

די ווינער מעסען אין יאהר 1931

וויען, 29. (ספ. טעל.) די טערמינען פון די ווינער מעסען אין יאָהר 1931, וועלכע זענען תמיד תיכף נאָך דער לייפציגער מעסע, זענען בעשטימט געוואָרען: פאַר דער פריי־יאָהרמעסע (יובל־מעסע) פונ'ם 8. ביז'ן 15. מערץ און פאַר דער הערבסט־מעסע פונ'ם 6. ביז'ן 13. סעפטעמבער.

האלאנד אונטער'ן וואסער
ריזיגע פערפלייצונג אין האלאנד

אַמסטערדאַם, 29. (ספ. טעל.) די גאַנצע טעריטאָריע פון האָלאַנד צווישען די טייכען מאַאַס און וואַאַל שטעלט מיט זיך פאָר איין גרויסע אָזיערע צוליב די רעגענס און אויסגוס פון די טייכען. די שטעדט נימוועגען און קואיק דראָהט אַ פולשטענדיגער חורבן, ווייל דאָס וואַסער שטייגט פון שעה צו שעה. כדי צו ראַטעווען די סיטואַציע, זענען געלאָזט געוואָרען אין גאַנג די ריזיגע וואַסער־סטאַנציעס. ביז צו דער שטאָט גראָווע איז גאַנץ האָלאַנד איין ים. דער באַהן און אויטאָמאָביל־פערקעהר איז אָפגעשטעלט.
עהנליך שטעלט זיך פאָר די לאַגע אין אַ גאַנצער רייה אַנדערע פּראָווינצען. די קאַטאַסטראָפע נעהמט אָן דעם כאַראַקטער פון אַ סטיכישען אומגליק.

פלוצים געשטארבען דער געוו. דעפ. אייזענשטיין

לעמבערג, 29. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) נעכטען ביינאַכט איז פּלוצים געשטאָרבען פון אַ האַרץ־שלאַג דער געוועזע. דעפ. קאַראָל אייזענשטיין (ציוניסט).
ווי מ'גיט איבער איז ער אַ קרבן פון די וואַהלען.
ער האָט קאַנדידירט אין לעמבערג אויפ'ן צווייטען אָרט און איז שיער געוואָרען געוועהלט.
אויף צומאָרגענס נאָך די וואַהלען, אַז ער האָט זיך דערוואוסט, דאָס ער איז נישט אַדורך, האָט ער זיך אָנגעהויבען צו פיהלען שלעכט, און איז נעכטען געשטאָרבען.

באהן-טאריף ווערט נישט געהעכערט

וואַרשא, 29. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) דאָס באַהן־מיניסטעריום לייקענט אָפּ קאַטעגאָריש די קלאַנגען, אַז עס זאָל כלומרשט געהעכערט ווערען דער טאַריף אויף די באַהנען.
וואַרשא, 29. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) לויט אַ פעראָרדנונג פון פינאַנץ־מיניסטעריום ווערען געהעכערט אַ רייה צאָל־טאַריפען, דערונטער אויף האָניג, צוקער, ציגעל א. א. וו.

אפגעברענט א פליגעל פון „ד. א. איקס"

ליסאַבאָן, 29 (ס.) דער לינקער פליגעל פון דער דייטשער לופט־שיף „ד. א. איקס" איז מחמת אַ קורצשלוס אָפגעברענט געוואָרען. די מאַנשאַפט האָט דאָס פייער איינגעלאָשען. דער מאָרגענדיגער פליה קיין קאַדיץ איז דעריבער אָפגעלייגט אויף אַן'אומבעשטימטער צייט.

יוד. ארטיסטען־פעראיין אין פוילען
דירעקטאָריאַט
פון די פאראיינ.-טעאַטערן
בעפּולם. דיר. פאַר לאדז: שמאַק־פעדער. רעזשיסער: א. בעזמאַן

לאדז. יוד. קאמער-טעאטר
אין ווייסען זאל
מאַנטייפעל זאַכאַדניאַ 43
בלייער „ארדט"
קינסטל. לייטער: משה בראַדערזאָן.

היינט, זונטאג — 2 פארשטעלונגען
אָנהויב 7.45 און 9.45 אין אָווענד
אויפן הימל איר'ד
אין 2 טיילען, 14 בילדער.
נומערן: 1) קלויזניקעס, 2) דאָס ליד פון די סמר ער, 3) אויפ'ן דאָרף, 4) שלום־בית, 5) בעט־שטענדריק, 6) אויפ'ן „דעפּעסאָק", 7) אויפ'ן וועג קיין בית־לחם, 8) נאָך האלבע נאכט, 9) „לאַוסטרדאקעס", 10) ביים סאמאָוואַר, 11) מאַנאָלאָג, 12) הערבסט־טאַנגאָ, 13) יודישע ראפסאדיע, 14) אויפ'ן הימעל א יריד.
אַנסאַמבל לויט'ן א. ב. פּרויען: זיסעל־גירל, מ. דאָלסקאַ, לאַלאַ זילבערמאַן, שיינע מרים, מאַשע פעטערמאַן, אַלאַ שליפקאָוויטש. מענער שמואליק גאָלדשטיין, שמעון דזשיגאַן, מאָטעל קאַן יעקב ריינגאָס, ישראל שומאַכער, י. שיפער.
טעקסטען: מ. בראָדערזאָן, ל. נאָרעלסאָן, שום גאַן, מוזיק: ה. רובין, א. בייגעלמאַן און פאַלקס־מעלאָדיען
דעקאָראַציעס און קאָסטיומען: י. ברוינער.
טענץ איינגעשטעלט דורך אירענאַ פּרושיצקאַ.
מוזיק־לייטער — ה. רובין, רעזשי — דזשיגאַן שומאַכער. בינע־אינספּעקטאָר — מ. קאָ, ליכט־עפעקטען — יעראָז.
בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון 11 — 2 בייטאָג און פון 5 אָח. שבת און יום־טובים א גאַנצען טאָג

Dr. med.
B. Robinson
פיעטרקאָווער 10, טעל. 131-86
צוריקגעקעהרט

יודיש טעאטער „פילהארמאניע" נארוטאוויטש 20
גאַסטשפּילען פון בעריהמטען אַרטיסט פון סטאַניסלאַווסקי'ס קונסט־טעאַטער אין מאָסקווע, פּיסקאַטאָר־טעאַטער אין בערלין, מאָריס שוואַרץ'ס יודיש קונסט־טעאַטער אין ניו־יאָרק
פאול באראטאוו
ריזען-ערפאלג! הונדערטער מענשען זענען אַוועק פון קאַסע אָהן בילעטען!
היינט, זונטאג, דעם 30-טען נאָוועמבער, 9 אַ זייגער אין אָוונד
דער פאטער
דראַמע אין 3 אַקטען פון א. סטרינדבערג.
הויפּט־ראָל „ריטמייסטער אַדאָלף" — פאול באראטאוו.
מאָרגען מאָנטאָג ד. 1. דעצ. 9 אָוו. פרעמיערע! פאָפּולערע פרייזען פון 80 גר. אָן
הינקעמאן
טראַגעדיע אין 4 אַקטען פון ערנסט טאָללער.
הויפּטראָל „הינקעמאַן" פאול באראטאוו
דינסטאָג, דעם 2. דעצ. 9 אין אָוונד
דער פאטער
דראַמע אין 3 אַקטען פון א. סטרינדבערג.
הויפּט־ראָל „ריטמייסטער אַדאָלף" — פאול באראטאוו.
עס נעהמען אנטייל פרויען: מ. ראָזען, ד. האַלפערן, ש פלאַום, י. פלאַום, ס. פאָזנאַנסקאַ. מענער: מ. אייזענבערג, ח. בראַקאַרזש, י. גרינהויז, מ. גורוויטש, י. ווייגבערג, מ. מאַקסימאָוו, מ. מאַקסימאָוו, מ. פאָזנאַנסקי, א. קורץ, ה. פלוים.
בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון „פילהאַרמאָניע".

אַב'ארט צו שלאפען
פאַר 2 אַנשטענדיגע יונגעלייט, איז אָבצוגעבען.
צו ערפאַהרען
פיעטריקאָווער 33
אויפ'ן 2. הויף, פּאַרטער.

Uczenica VII-ej klasy
udziela lekcyj, tanio.
Może być za objady.
Dowiedzieć się:
KAUFMAN, Narutowicza 25, poprz. of., I p.

בעקאנטמאכונג.
דערמיט מאַך איך בעקאַנט דער ג' קונדשאַפט, אַז מיין לאַגער איז פערזעהען מיט זעמטליכע
בלעך-מאטעריאלען
ווי: צינק-בלעך, פערצינקט ווייס-בלעך, אייזען-בלעך, דאַך-פאַפּע א. אַז. וו.
צוגענגליכע פרייזען! מיט אַכטונג
IZAK RUBIN
POMORSKA 5, tel. 223-52.

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז, 30 נאָוועמבער 1930

אָריענטירונג אין דער פּאָליטיק

די לעצטע וואַהלען און זייער רעזולטאַט אויף דער יודישער גאַס קענען נישט און וועלען נישט בלייבען אָהן אַ ווירקונג אין ציוניסטישען לאַגער כלפּי חוץ און כלפּי פנים. מען וועט מוזען ציהען די געהעריגע קאָנסעקווענצען בנוגע דעם געזעל-שאַפטליכען יודישען לעבען בכלל און בנוגע אָרגאַני-זאַטאָריש-ציוניסטישע פראַגען בפרט. צו טון דאָס אונטער דעם ערשטען איינדרוק, איז אָבער נישט ריכטיג. די ברייטע עפענטליכע מיינונג, וועלכע פערטיפט זיך נישט אין פּראָבלעמען און בעקענט זיך נישט מיט זיי אַלזייטיג, איז לייכט גענויגט צו קאָנקלוזיעס און אורטיילען, וועלכע זענען גאָר איבערפלעכליך און דערפאַר נישט בעגרינדעט. די ברייטערע קרייזען און וואָס ברייטער אַלץ מעהר דערווייטערט פון אַ גענויער קענטניש פון די פער-העלטנישען און זייער ענטוויקלונג, ווערען פער-בלענדעט פון שיין פון טאַטזאַכען, פון גוטע און האָבען דערפאַר אַ געטריבטען בליק און אַ נישט-קלאָרען אורטייל.

זיכערליך האָט דער ערפאָלג אין פּאָליטישען לעבען אַ וויכטיגע בעדייטונג און אַ גאָר וויכטיגע בעדייטונג האָט אויך דער מיסערפאָלג. אָבער פאַר קיין פאַל און פאַר קיין מאָמענט קען נישט און טאָר נישט דער פּאָליטישער וועג, דער פּאָליטישער ציל פון אַ פאָלק, פון א בעוועגונג בעאורטיילט ווערען אונטער דעם געזיכטספּונקט פון מאָמענטאַנעם ער-פאָלג אָדער מיסערפאָלג. יעדער וועג צו ערפאָלגען פיהרט דורך מיסערפאָלגען! און ווער עס ווערט פון מיסערפאָלג דערשראָקען, אָדער וועמען עס „איבער-צייגט" דער מיסערפאָלג אין דער אומריכטיגקייט פון זיין גאַנצען וועג, פון זיין גאַנצען בינאַיצטי-גען שטרעבען, דער האָט פון אָנהויב אָן נישט גע-גלויבט, דער האָט קיינמאָל קיין איבערצייגונג נישט געהאַט!

אָט דאָס איז וויכטיג צו אונטערשטרייכען, כדי אויסצומיידען אַלע מיספערשטענדנישען. ווען איך האָב פאַר אַ פאָר טעג אויסגעדריקט די מיינונג, אַז די אָנפיהרערשאַפט פון דער יודישער פּאָליטיק אין פוילען דאַרף איצט איבערנעהמען די גאַליצישע שטה, וואָס האָט געהאַט אַ גרעסערען ערפאָלג ביי די איצטיגע וואַהלען, ווען אין זעלבען זין האָט פאַר-מוליט זיין שטעלונג אין „היינט" דעפּ. גרינבוים, דאַרף דאָס ריכטיג פערשטאַנען ווערען, נישט אַלס אָבזאָג פון פּראָגראַמאַטישע לאָזונגען, נישט אַלס אויפגעבען פון פּאָליטישע צילען, נאָר אַלס אַנזאָג פון נייע אָנשטרענגונגען, כדי די צילען און דאָס פּראָגראַם ביי די מאַסען צו פערוואָרצלען, דורך ערציהונגס-אַרבייט נאָך מעהר פערשפּרייטען, כדי דער נאָהנטסטער פּרוב זאָל ברענגען דעם בעוויז נישט נאָר פון גערעכטיגקייט, נאָר אויך פון גע-שטאַרקטען כוח.

סוף כל סוף זענען מיר אַלע נאָר מענשען און קענען זיך טועה זיין, אין דעם, אַז אַ געוויסע פּאָ-ליטיק בערוהט אויף אַ טעות, קאָן נישט איבערצייי-גען דער פאַקט פון מיסערפאָלג ביי וואַהלען, וואָס זענען פאָרגעקומען אָט אונטער די אומשטענדען ווי עס איז בעקאַנט. אין דעם וואָלט נאָר געקאָנט איבערצייגען דער ערפאָלג פון אַ אַנדערער פּאָליטיק און אָט וועגען דעם האַנדעלט עס זיך טאַקע. די נייע גאַליצישע פּאָליטיק, וועלכע קומט צו דער אָנפיהרערשאַפט זאָל בעווייזען צו ברענגען ער-פאָלג. נישט מעהר מאַנדאַטען דורך פערשידענע פערבינדונגען און אונטערהאַנדלונגען, נאָר ממשות'-דיגען ערפאָלג פאַר די יודישע מאַסען, דאָס וועט די שטה שטאַרקען. דאָס אַליין קאָן איהר ריכטיגקייט בעווייזען. צוליב דעם מוז איהר געגעבען ווערען די מעגליכקייט, די אָנפיהרערשאַפט צו איבער-נעמען. אייגענטליך איז דאָס דער נאַטירליכער לויף פון יעדער פּאָליטישער באַהן.

ד"ר א. אינזלער.

—I:o:I—

יונגע יודישע רעוואָלוציאָנערקע און געלעהרטע בעגאַנגען זעלבסטמאָרד אין מאָסקווע

מאָסקווע (יט"א) סאָניא פּינקוס, אַ יונגע יודי-שע רעוואָלוציאָנערקע און וויסענשאַפטליכע מיטאַר-בייטערין פון „אַגראַר-אינסטיטוט" ביי דער קאָמו-ניסטישער אַקאַדעמיע אין מאָסקווע, איז דאָ בע-גאַנגען זעלבסטמאָרד.

פּינקוס איז אינגאַנצען אַלט געווען 29 יאָהר, נאָר פאַר איהר קורצען לעבען האָט זי דורכגעמאַכט אַ מערקווירדיגע קאַריערע פון אַ רעוואָלוציאָנערקע און געלעהרטע.

פּינקוס איז געבוירען געוואָרען ביי זעהר אָרימע יודישע עלטערען-פּויערים אין אַ ווייסרוסלענדישען דאָרף. אין עלטער פון 16 יאָהר איז זי אַריינגע-טרעטען אין דער רעוואָלוציאָנערער בעוועגונג, אויספיהרענדיג אַלערליי געפעהרליכע שליחות'ן פאַר די באָלשעוויקעס בעת דער דייטשער אָקופּאַציע פון ווייסרוסלאַנד.

נאָך אַ רייהע יאָהרען האָט זי געענדיגט אין מאָסקווע דעם סווערדלאָוו-אוניווערזיטעט און נאָכ-הער דעם אינסטיטוט פון רויטע פּראָפעסאָרען ביי דער קאָמוניסטישער אַקאַדעמיע. דאָס יונגע מיידעל האָט אַרויסגעוויזען אויסערגעוועהנליכע פעהיגקיי-טען און טאַלאַנט צו וויסענשאַפטליכער אַרבייט און זי ווערט בעשטימט אַלס פּראָפעסאָר פון אַגראַר-אינסטיטוט אין מאָסקווע, וואו זי ווערט גיך די אָנ-פיהרערין פון די יונגע אַגראַרניקעס-מאַרקסיסטען. איהר איז פאָרגעזאָגט געוואָרען אַ גרויסע וויסענ-שאַפטליכע צוקונפט, זי האָט אָבער אַליין אַ סוף געמאַכט צו איהר לעבען. די סבה פון איהר זעלבסט-מאָרד, זאָל זיין איהר רואינירטע געזונד, וואָס האָט איהר בעשטאַטערט צו אַרבייטען.

בעוואָפענטע אינטערווענץ געגען רוסלאַנד
האָט געזאָלט פאָרקומען אין יאָהר 1931
די ערקלערונג פון פּראָפ. ראַמזין אין גרויסען פּראָצעס אין מאָסקווע

אין מאָסקווע קומט איצט פאַר אַ גרויסער פּראָצעס געגען 8 פּראָפעסאָרען און אינזשיניערען פיהרער פון דער אַזוי גער. „אינדוסטריע-פאַרטיי", וועלכע ווערען בעשולדיגט אין שעדיגען די סאָוו-יעטישע ווירטשאַפט און צוגרייטען מיט דער הילף פון אויסלענדישע רעגירונגען אַ בעוואָפענטע אינ-טערווענץ געגען רוסלאַנד. אַלע בעשולדיגטע האַ-בען זיך מודה געווען. דער הויפט-אָנגעקלאָגטער, פּראָפ. ראַמזין, האָט געגעבען פאָלגענדע סענסאַצ-יאָנעלע ערקלערונגען:

ער דערקלערט, אַז ער וויל פאַר'ן געריכט דערצעהלען דעם גאַנצען אמת, כדי צו ענטפּלעקען די פערברעכערישע אַרבייט פון די אינטערווענצען און ווייזען דעם רוסישען אינזשענערענטום, אַז זיין וועג דאַרף ליגען אין דער ריכטונג פון אַקטיווער הילף דעם פּראָלעטאַריאַט.

ראַמזין שטעלט זיך גענוי אָפּ אויף דער געשיכ-טע, ווי אַזוי עס איז ענטשטאַנען דער אינזשע-נערן-צענטער.

דאָס רוסישע אינזשענערנטום איז דורכגעדרונ-גען מיט שנאה צו דער סאָוויעטישער מאַכט און שטרעבט צו בעפרייען די קאַפּיטאַליסטישע אָרדנונג. אין יאָהר 1927 איז צווישען דעם אינזשענערנטום ענטשטאַנען די איבערצייגונג אין דער נאָהענטקייט פון אַנ'אינטערווענץ און אַנ'אינערליכער קאָנטער-רע-וואָלוציע. לכתחילה זענען אַלע בעמיהונגען געווען געווענדעט אויף צו בעשיצען די אונטערנעהמונגען פון געוו. איגהאַבער. דאָס האָט געפיהרט צו אינדי-ווידועלע שעדיקונגען. צוזאַמען מיט'ן וואוקס פון אינזשענערן-צענטער זענען פאַר איהם אויסגעוואַקסען אויך אַלגעמיין פּאָליטישע אויפגאַבען. ראַמזין דער-צעהלט, ווי אַזוי דער צענטער איז פערוואַנדעלט גע-וואָרען אין אַ „אינדוסטריע-פאַרטיי". איהר פער-וואַלטונג איז בעשטאַנען אַחוץ איהם נאָך פון קאַרדיניקאָוו, לאַריטשעוו, אָסאַטשי, שיין און קאַגאַן בערנשטיין (ביידע יודען).

די אינדוסטריע-פאַרטיי האָט צוגעגרייט אַנ-אינטערווענץ פון אויסען מיט דער הילף פון אַנ-אינערליכער קאָנטער-רעוואָלוציאָנערער איבערקעה-רעניש. דער פּעריאָד פון אָקטיאַבער 1927 ביז נאָיאַבר 1928 איז אויסגענוצט געוואָרען, כדי איינ-צושטעלען אַנ'ענגען קאָנטאַקט מיט'ן האַנדעלס-אינדוסטריע-קאָמיטעט אין פּאַריז און דעם פראַנצוי-זישען גענעראַל-שטאַב. דער האַנדעלס-אינדוסטריע-קאָמיטעט איז געשטאַנען אין ענגע בעציהונגען מיט די רעגירונגען פון די קאַפּיטאַליסטישע מלוכות, וועלכע האָבען צוגעגרייט די אינטערווענץ. פון פאַ-ריזער קאָמיטעט האָט זי בעקומען 4 מיליאָן רובל. אַ בעזונדערע אַקטיוויקייט האָבען אַרויסגעוויזען פראַנקרייך און ענגלאַנד. דער אָנגעקלאָגטער פעד-דאָטאָוו האָט זיך בעגעגענט אין פּאַריז מיט קאַר-נאָוו און יענער האָט איהם דערצעהלט וועגען אונ-טערהאַנדלונגען מיט פּואַנקאַרע און בריאַן.

ראַמזין דערצעהלט ווייטער, אַז ער האָט זיך אַליין בעטייליגט אין פערהאַנדלונגען מיט די מיט-אַרבייטער פון פראַנצויזישען גענעראַל-שטאַב.

אין פראַנצויזישען גענעראַל-שטאַב האָט זיך גע-גרינדעט אַ ספּעציעלע קאָמיסיע בראש מיט'ן גע-נעראַל זשאַנען, אין וועלכען עס האָבען זיך בע-טייליגט אויך פאָרשטעהער פון ענגלישען און פוי-לישען גענעראַל-שטאַב אויף צו בעהאַנדלען די פראַגע וועגען אַנ'אינטערווענץ געגען לאַנד. אַלס פיהרער פון די געפּלאַנטע קריגס-אָפּעראַציעס איז בעשטימט געוואָרען גענ. לוקאָמסקי. עס איז בע-שלאָסען געוואָרען, אַז אין די מיליטער-אָפּעראַציעס געגען רוסלאַנד וועלען מצד פראַנקרייך זיך בעטיי-ליגען נאָר דער ים- און לופט-פלאָט. דער עיקר-האָפנונג האָט מען געלעגט אויף פוילען, רומעניען און ווראַנגעלס חיל, וואָס געפינט זיך אין עמי-גראַציע. די אינטערווענץ האָט געזאָלט פאָרקומען זומער 1931. עס איז געווען פּראָיעקטירט אַ דאָ-פּעלטער קאָמבינירטער אַנגריף אויף מאָסקווע און פּעטערבורג מיט דער אונטערשטיצונג פון פלאָט. די פינאַנסירונג פון דער אָפּעראַציע האָבען אויף זיך הויפּטזעכליך איבערגענומען פראַנקרייך און ענג-לאַנד, ווי אויך דער האַנדעלס- און אינדוסטריע-קאָ-מיטעט. אויפ'ן אַנדערען טאָג נאָך דער בעראַטונג האָט זיך ראַמזין אין קאַפע געטראָפען מיט גענ. לוקאָמסקי און מיט'ן פּאָלקאָווניק פון פראַנצויזישען גענעראַל-שטאַב זשוואָנעל. דער לעצטער האָט זיך געסטאַרעט צו בעקומען ידיעות וועגען מצב פון דער רויטער אַרמעע. עס איז בעשלאָסען גע-וואָרען צו שאַפען אַ מיליטער-אָרגאַניזאַציע אין דער „אינדוסטריע-פאַרטיי". די בעציהונגען האָבען גע-זאָלט אויפגעהאַלטען ווערען דורך די אַגענטען פון פראַנצויזישען דינסט אין מאָסקווע. אין אַנגריף-פּלאַן איז אַגב אויך געגאַנגען די רייד וועגען די פאָדערונגען פון פוילען פאַר איהר בעטייליגונג אין דער אינטערווענץ. פוילען זאָלען כלומרשט האָבען געפאָדערט דעם רעכטען ברעג פון אוקראַינע. ראַמ-זין און לאַריטשעוו האָבען זיך דאַן געטראָפען אין דער אַנוועזענהייט פון נאָבעל מיט'ן פראַנצויזישען פּאָלקאָווניק רישאַר. דער לעצטער האָט אינפאָרמירט, ווי אַזוי פוילען און רומעניען גרייטען זיך צו דער אינטערווענץ. בעזונדערס האָט ער זיך אינטערעסירט מיט'ן צושטאַנד פון דער מיליטערישער און כעמי-שער אינדוסטריע אין רוסלאַנד.

ווייטער געהט ראַמזין, לויט די ידיעות פון „טאַס", אַריבער אין זיינע דערקלערונגען אויף די פערהאַנדלונגען מיט די ענגלענדער. בעת זיין אויפענטהאַלט אין לאָנדאָן האָט ראַמזין געשמועסט מיט'ן דירעקטאָר פון דער פירמע וויקערס, סימאָן, בעזונדערס אַקטיוו זענען געווען פאַר'ן אונטער-שטיצען די אינטערווענץ טשערטשיל און אורק-ווארדט. אין לאָנדאָן האָט ראַמזין און לאַריט-שעוו אויך בעגעגענט פּאָלקאָווניק לאָורענס, וועלכער האָט בעשטעטיגט, אַז די ענגלישע מיליטער-קריי-זען אונטערשטיצען די פּלענער פון פראַנצויזישען שטאַב. די בעציהונגען מיט די ענגלישע אינטער-ווענטען איז בעשלאָסען געוואָרען אויפצוהאַלטען דורך איינינע אַגענטען פון ענגלישע פירמעס אין מאָסקווע.

די גאַנצע נשמה פון דער אינטערווענץ איז, לויט די רייד פון ראַמזין, געווען פּואַנקאַרע. אַק-טיוו האָט די אינטערווענץ אונטערשטיצט בריאַן. נאָכדעם ווי פראַנקרייך האָט פערגרעסערט די געלט-סובסידיעס, האָט זי אויך אַרויסגעשטעלט גרעסערע פאָדערונגען, אונטערדעסען האָט זיך אַ-רויסגעוויזען, אַז אין דער אינטערווענץ וועלען זיך בעטייליגען פוילען און רומעניען, צו וועמען עס וועלען זיך אַנשליסען די באַלטישע מלוכות, ווראַנ-געלס חילות און די קראַסנאָוואָסקער קאָזאַקען. די הוצאות פאַר פּראָוויאַנט און בעוואָפענונג האָט איבער-גענומען אויף זיך פראַנקרייך, וועלכע איז מסכים גע-ווען אויך צו געבען איהר לופט-פלאָט. ענגלאַנד האָט געזאָלט אונטערשטיצען די אינטערווענץ מיט געלט און מיט'ן ים-פלאָט. די פּאָזיציע פון דייטש-לאַנד איז געווען אומקלאָר. מען האָט געהאַפט, אַז צו די אינטערווענצען וועלען זיך אַנשליסען אויך דרום-סלאַוויען און בולגאַריען. לכתחילה איז געווען געפּלאַנט דורכצופיהרען די אינטערווענץ אין יאָהר 1928, דאַן איז דער טערמין אַריבערגעטראָגען גע-וואָרען אויפ'ן יאָהר 1930, וועלכען מען האָט גע-רעכענט אַלס דעם שווערסטען פאַר דער סאָוויע-טישער ווירטשאַפט. סוף כל סוף איז דער טערמין פון דער אינטערווענץ בעשטימט געוואָרען אויפ'ן יאָהר 1931. אין פּלאַן פון דער אינטערווענץ איז אַריינגעגאַנגען אויך די עקאָנאָמישע בלאָקאַדע

ווירטשאַפטליכער פאָרטשריט אין א"י
פאַר דעם לעצטען יאָהר

(קאָרעספּאָנדענץ פון ירושלים צום „נייעם פאָלקסבלאַט")

די לעצטע פּאָליטישע פּאַסירונגען האָבען אָהן ספק אַרויפגעלעגט זייער שטעמפּעל אויפ'ן עקאָנאָמישען מצב אין ארץ-ישראל. די גזירות בע-גען אימיגראַציע, דאָס „ווייס-בוך", סימפּסאָן'ס-אויספאָרשונג — דאָס אַלץ האָט גורם געווען צו דער אָפּשוואַכונג פון עקאָנאָמישער איניציאַטיוו.

אָבער נישט קוקענדיג אויף דעם אַלעם און נישט קוקענדיג אויף די ביטערע נסיונות, וואָס דער ישוב האָט דורכגעמאַכט אינ'ם פערגאַנגענעם יאָהר, האָט ער בעוויזען זיין עקשנות'דיגען ווילען צו פערשטאַרקען און צו בעפעסטיגען אין עקאָנאָ-מישען זין.

אין אַגריקולטור שפּילען אויך איצט די הויפּט-ראָלע די פּרדסים. לעצטענס האָט ה' ווילקינס, דער פיהרער פון צענטראַל-באַנק פערעפענטליכט אַ גענויעם און גרינדליכען בעריכט וועגען די אויסזיכטען פון פּרדסים און ער איז זעהר אָפּטי-מיסטיש בנוגע די מעגליכקייטען פון פערגרעסערען דעם צווייג פון אַגריקולטור. אַפילו אין פאַל, ווען מען וועט זיין געצוואונגען צו פערקויפען ביליגער. עס איז כדאי אונטערצושטרייכען, אַז אַפילו די רעגירונג, וועלכע איז פאָרזיכטיג צו זאָגען אַ גוט וואָרט וועגען דער צוקונפט פון דער לאַנדווירט-שאַפט אין ארץ-ישראל איז איינשטימיג מיט ה' ווילקינס. ווי בעזאָגט, האָט דער פּאָליטישער מצב בכלל גורם געווען צו דער אָפּשוואַכונג פון פּלאַנ-צונגס-אונטערנעהמונגען, אָבער אויך היי-יאָהר איז צוגעקומען צו די פּלאַנטאַציעס אַ נייער שטח פון 5000 דונאַם.

די פּלאַנצונג פון טאַבאַק האָט זיך ווידער אָנגעהויבען אויפסניי צו ענטוויקלען. הויפּטזעכליך אין גליל. די פּלאַנטאַציעס פערנעהמען דאָרט היי-יאָהר אַ שטח פון 4000 דונאַם. דערצו איז דער טאַבאַק איצט פיל בעסער און עס זענען צוגעקומען נייע מערק פאַר טאַבאַק-עקספּאָרט.

די פּלאַנצונג פון פלאַקס איז היבש פערברייי-טערט געוואָרען. היי-יאָהר איז פלאַקס פערפלאַנצט געוואָרען אויף אַ שטח פון 5000 דונאַם און די אין די פאַבריק „שמן" האָט אַנגעקויפט דעם גאַנ-צען פלאַקס. דער פלאַקס איז אַ פיל בעסערער, ווי דער אַרגענטינער און ער האָט אַ זיכערען מאַרק אין ענגלאַנד.

עס האָבען זיך אויך היבש ענטוויקעלט די פלאַנצונגען פון זייד, און די קבוצה משמר-העמק האָט פערפלאַנצט 3000 ביימער. אין חדרה האָט זיך אָרגאַניזירט אַ געזעלשאַפט פאַר דער ענטוויק-לונג פון בינשטאָקען.

די פיקאַ-געזעלשאַפט בעפעסטיגט איהרע ישובים אין גליל-התחתון און האָט פאַר דעם צוועק אויפגעבויט 7 שטאַלען און שטייגען אין יבניאל און אין בית-גן. דער עמק האָט אין לעצטען יאָהר שווער געליטען פון מייז, וועלכע האָבען פערדאָר-בען תבואה אויף 40.000 פונט. עס זענען נאָך געווען אַנדערע צרות און שוועריגקייטען. וועלכע דער ישוב לעבט איבער טאָג-טעגליך אין זיין שווערער און פערנטוואָרטליכער אַרבייט. אָבער די איבערנדערמאָנטע עטליכע פאַקטען, וועלכע זענען נאָך אַ קליינער טייל פון די פיל דערגריי-כונגען אין לאַנדווירטשאַפט, ווייזען גאַנץ קלאָהר, אַז נישט קוקענדיג אויף אַלע שטרויכלונגען ווערט די אַרבייט ווייטער מיט ערפאָלג פאָרטגעזעצט.

די אינדוסטריע אין ארץ-ישראל האָט אין משך פון יאָהר דורכגעלעבט אַ גרויסען נסיון. די בלוטי-גע געשעהענישען און דער באָיקאָט מצד די אַראַ-בער אין לאַנד גופא ווי אויך אין די שכנות'דיגע לענדער זענען געווען אַ גרויסער קלאַפּ פאַר אונ-זער יונגער אינדוסטריע. אָבער דער געפעהרליכער מאָמענט איז שוין איהר אַריבער און די ווייזט אַרויס די פעהיגקייט פון צופּאַסען זיך צו דעם ניי-עם מצב. די אינדוסטריעס שטרענגען זיך אָן צו געפינען נייע מערק פאַר זייער פּראָדוקציע. אַ דעלעגאַציע האָט לעצטענס בעזוכט דרום- און מזרח-אַפריקע, כדי אויסצופאָרשען דאָרט די מעג-ליכקייטען פאַר עקספּאָרט און די רעזולטאַטען זע-נען זעהר האָפנונגספול. די אַפריקאַנער יודען זע-נען גרייט אַריינצולעגען אַ היבשע סומע פאַר דער ענטוויקלונג פון ארץ-ישראל-פּראָדוקטען אין זייער לאַנד.

לעצטענס האָט זיך אָנגעהויבען אַנ'אינ-טענסיווע ענטוויקלונג פון די כעמישע פּראָדוקטען. אַ נייע פאַבריק איז געעפענט געוואָרען צו פּראָ-דוצירען דרוק-פאַרבען, וועלכע מען פלעגט ביז-איצט קויפען אין אויסלאַנד פאַר טויזענדער פונט יעהרליך. מען האָט אויך אָנגעהויבען פּראָדוצירען טינט פאַר פיל-פעדערס, מעדיצינישע זייפען או"ו, די דרוק-פאַבריקען האָבען זיך פאַר די לעצטע עט-ליכע יאָהר שטאַרק ענטוויקעלט. אין יאָהר 1927 זענען אין תל-אביב געווען 175 דרוק-אַרבייטער און איצט דערגרייכט זייער צאָהל ביז 300. פאַר דער לעצטער צייט האָבען זיך רעגיסטרירט נייע געזעלשאַפטען צו פּראָדוצירען צעלולאָיד, צעמענט, פילמען-שטאָף א. א. דער לעצטער סטאַטיסטיק פון דער יודישער אַגענץ געפינען זיך אין ארץ-ישראל 2489 יודישע פאַבריקען און אַרבייטס הייזער אין וועלכע עס זענען בעשעפטיגט 11,757 פּערזאָן זיי צאָהלען אויס שכירות יעהרליך 768,000 פונט און פּראָדוצירען אויף אַ סומע פון 274,000 פונט.

מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט די ארץ-ישראל-רעגירונג פערעפענטליכט ציפערן, וועגען אימפּאָרט און עקספּאָרט פאַר די ערשטע 4 חדשים פון 1930. דער עקספּאָרט איז געווען 937,340 פונט. אין 1929 איז דער עקספּאָרט געווען אין די ערשטע פיער חדשים בלויז 693,684 פונט. דאָס הייסט, אַז היי-יאָהר איז אין די ערשטע 4 חדשים געווען דער עקספּאָרט גרעסער מיט 343,481 פונט אין פערגלייך מיט פאָריאָהרען. אַ וואוקס פון 15,8 פּראָצ. דעם הויפּט-עקספּאָרט האָבען פערנו-מען אַראַנזשען (575,491 פונט). אָבער אויך אין אַנדערע פּראָדוקטען איז דער עקספּאָרט געוואַקסען ווי זייף, צעמענט, בוימאייל א. א.

דער אימפּאָרט אין די זעלבע 4 חדשים איז געווען 2.307,198 פונט. אין די ערשטע פיר

(ווייטער זעה פיטע זייט).

די שלעכטע צייט ווי זי שפּיגלעט זיך אָפּ אויף די גאַסען פון ניו-יאָרק

עס געהט היינט אַ סדרה עפּעל, וואָס אַרבייטסלאָזע פערקויפען. — די עפּעל קריגען די אַרבייטסלאָזע ביי דער שטאַט. — די שמייכלענדיגע פּנים'ער און לעדיגע מאָגענס. — טיפּען פון בעטלער.

אין די ניו-יאָרקער גאַסען, וואו די ענגשאַפט איז גרויס, פאַרבאַכט, ווען מען געהט פון דער אַרבייט, קען מען איצט זעהן היי אַ סך מענשען טראָגען גרויסע עפּעל. אייניגע עסען די עפּעל אין גאַס און אַנדערע שעהמען זיך דאָס צו טון, טראָגען זיי גלאַט די עפּעל אין די הענט און קוקען אויף זיי מיט אַ צופרידענעם שמייכעל; מען קען גלייך דערקענען, אַז יעדער מענש, וואָס האַלט אַן עפּעל, אָדער עטליכע עפּעל אין דער האַנד, ווייסט און פיהלט, אַז ער האָט איצטער געטון אַ גוטע זאַך, פון וואָס ער מעג זיין צופרידען.

וואו-זשע האָבען זיך מיט אַמאָל גענומען אַזוי פיל עפּעל, פאַר וואָס האָט מען מיט אַמאָל בעקומען אַזאַ גרויסען אַפּעטיט צו זיי און פאַר וואָס קויפט מען זיי אַזוי גערן?

איז דער ענטפער אויף אָט די אַלע פראַגען ווערט קלאָר, ווען מען דערזעהט, ווער עס פערקויפט די עפּעל.

עס פערקויפען זיי נישט יענע פעדלערס, וואָס מען זעהט געוועהנליך אין די ניו-יאָרקער גאַסען, מיט וועגעלעך און קעסטעלעך; עס פערקויפען זיי אַרבייטסלאָזע — מענשען, וועלכע זענען פון תמיד אָן געווען געוואוינט צו אַרבייטען אין שעפער, אין פאַבריקען, מענשען, וועלכע האָבען אַלע מאָל געמאַכט אַ לעבען פון שווערער אַרבייט און נישט פון האַנדעל; די שלעכטע צייט, דער קריזיס, האָט זיי אין גאַס אַרויסגעוואָרפען; עס איז שוין מאָנאַטען און מאָנאַטען זינט זיי אַרבייטען נישט; זיי און זייערע פאַמיליעס האָבען נישט וואָס צו עסען; אַ סך פון זיי האָבען נישט וואו צו שלאָפען, די נויט איז ביי זיי שרעקליך גרויס, און עפּעס האָט געמוזט געטון ווערען זיי צו העלפען כאָטש העד-ווייל.

איצט, ווען די אַרבייטסלאָזיגקייט איז אַזוי גרויס, ווען די צייט איז אַזאַ ביטערע, און ווען די געפאַהר איז ווירקליך געוואָרען נאָך גרעסער ווי אייניגע האָבען זיך פריהער פאָרגעשטעלט, האָט די שטאָט גענומען זוכען וועגען און מיטלען, ווי אַזוי צו העלפען די אָרימע מענשען, וועלכע ווילען אַרבייטען און האָבען נישט וואו. מען האַלט אָפּ קאָנפערענצען, מען שטעלט אָן עקספּערטען, מען זאַמעלט געלד און מען טוט אַ סך זאַכען צו שאַפען אַרבייט און בעשעפטיגונג פאַר די אַרבייטסלאָזע.

איינע פון די מיטלען, וואָס די שטאָט האָט די לעצטע צייט אָנגענומען איז — געבען די אַרבייטסלאָזע עפּעל, זיי זאָלען פערקויפען אין די גאַסען.

אויף דער פערצעהנטער סטריט אין בראָדוועי איז אין אַ קאַלטען טאָג געשטאַנען אַ יונגערמאַן מיט אַ קעסטעל עפּעל. קיין אויבערשטען מאַנטעל האָט דער יונגערמאַן נישט געטראָגען. דאָס פּנים איז ביי איהם געווען נישט ראַזירט. די שיך צודרעהט, אָבער די אויגען האָבען דאָך געשמייכעלט, מען האָט גלייך געקענט זעהן, אַז ער בעציהט זיך גוטמוטיג צו דער נייער לאַגע זיינער; אַז ט'קומט איהם אויס מאָדנע, וואָס ער איז מיט אַמאָל געוואָר'ען אַ פערקויפער פון עפּעל און, אַז ער וויל פונדעסטוועגען נישט טראַכטען וועגען דעם, וואָס ביי איהם אויפ'ן היטעל געפינט זיך אַ שילד מיט אַן אויפשריפט, וואָס זאָגט אָן אַלעמען, אַז ער איז אַן אַרבייטסלאָזער, אַז ער איז איינער פון די, אויף וועמען די שטאָט האָט זיך דערבאַרעמט און איהם געגעבען עפּעל צו פערקויפען...

פינף סענט אַן עפּעל — דאָס איז געווען דער פּרייז. אָבער דער אָרימער פערקויפער האָט דעם פּרייז נישט אויסגעשריגען. שטיל, מיט אַ מאָדנעם שמייכעל אויפ'ן פּנים, האָט ער געגעבען עפּעל און גענומען געלד.

אַ יונג מיידעל איז צוגעגאַנגען צו איהם און געקויפט פיר עפּעל, געגעבען אַ מטבע און נישט געוואָלט נעהמען אַ רעשט.

„שאַט נישט“! — האָט דאָס מיידעל אַ זאָג געטון און זיך געוואָלט לאָזען געהן ווייטער.

אָבער דער יונגערמאַן האָט זי ביים אָרים אָנגעכאַפּט:

„קיין נדבות נעהם איך נישט“!

דאָס איז אַוודאי געווען דאָס ערשטע מאָל אין זיין לעבען, וואָס ער האָט דערפיהלט די געפאַהר, אַז מען קען איהם נאָך מאַכען פאַר אַ בעטלער. און דערפאַר האָט ער זיך מיט אַזאַ שרעק אַ כאַפּ געטון:

„קיין נדבות נעהם איך נישט“!

„ביזנעס“ איז ביזנעס“!

אויף אַן אַנדער גאַס אין'ם דאַונטאַון געגענד זעהט מען איצטער יעדען טאָג ווי ביי אַ פוטער-געשעפט שטעלען זיך אָפּ אַ סך מענשען און קוקען אַרויף. זיי זעהען דאָרטען ווי לעבעדיגע מאָדעלען, יונגע שעהנע מיידלעך שפּאַנען אַרום אין די שויפענסטער אין פערשידענערליי פוטערנע מאַנטלען.

אַלע מאָל שטעלט זיך אָפּ אַן אַנדער מאָדעל אינ'ם שויפענסטער און זי קוקט מיט אַ שמייכעל אויף דעם עולם אין דרויסען, דערנאָך דרעהט זי זיך אויס מיט די פּלייצעס צום עולם און זי צונעהמט ד יפּאָלעס פון דעם פוטערנעם מאַנטעל, וואָס מע זהאָט איהר אָנגעטון; זי ווייזט וואָס פאַר אַ גוטער מאַנטעל דאָס איז, און אַזוי ווייזענדיג שפּאַנט זי אַוועק ווייטער איבערן שויפענסטער מיט שלאַנקע, טאַנצענדיגע טריט.

לעבעדיגע מאָדעלען אין אַ שויפענסטער פון פוטערוואַרג — דאָס איז אַ נייעס. אין די גוטע צייטען האָט מען דאָס געזעהן בלויז אין די רייכע פוטער-געשעפטען אויף בראָדוועי, אָדער אויף דער פינפטער עוועניו. דאָרטען האָט מען זיך אַזאַ לוקסוס געקענט פערגינען, און ווען מען האָט אויסגעקליבען אַלס אַ מאָדעל אַ שעהנע יונגע מיידעל מיט אַ שעהנער שלאַנקער פיגור, האָט מען איהר גוט בעצאָהלט דערפאַר, איצטער אָבער קען מען געפינען אַזעלכע מאָדעלס הונדערט פאַר איינער. און זיי קריגען אַ שפּאָט-ביליגען פּרייז פאַר זייער אַרבייט אַלס מאָדעלען.

זענען זיי געקומען אויף דער איסט-סאַיד, און זיי זענען צופרידען ווען זיי קריגען אַרבייט.

שלעכטע צייטען.

ביטערע צייטען.

די שעהנע מאָדעלען, וואָס פאַראַדירען מיט אַזוי פיל עלעגאַנץ אין אַ שויפענסטער פון אַן איסט-סאַיד קראָם, טראָגענדיג פוטערנע מאַנטלען, זענען הונגעריג. די שמייכלען, וואָס זיי וואַרפען צום עולם אין דרויסען, זענען געמאַכטע. מען בעצאָהלט זיי דערפאַר גראָשענס און זיי זענען נאָך צופרידען דערפון, ווייל אַנדערש וואָלטען זיי נישט געהאַט וואָס צו עסען.

און איצט וועגען די בעטלער, וואָס מען טרעפט אין די גאַסען, סיי ביי טאָג און סיי ביי נאַכט.

צו בעטלערס אין די גאַסען איז מען אין ניו-יאָרק שוין לאַנג געוואוינט. אַפילו אין די בעסטע צייטען זענען אין ניו-יאָרק געווען אַ סך בעטלער. קיינער איז שוין נישט געווען איבערראַשט, ווען ס'האָט זיך אַמאָל אַרויסגעוויזען, אַז דער און דער בעטלער האָט גאָר אַ סך געלד און אַז בעטלעריי איז ביי איהם נישט מעהר ווי אַ „פּראָפעסיע“, אָדער אַ ביזנעס אַזאַ.

האָט מען דעריבער פערלוירען דעם צוטרויען צו די בעטלער און מען האָט יעדען איינעם פון זיי חושד געווען.

איצטער אָבער קען מען אין די ניו-יאָרקער גאַסען טרעפען גאָר אַנדערע בעטלער — מענשען, וועמען די שרעקליכע נויט האָט געבראַכט צו בעטלעריי. זיי זענען בטבע נישט קיין בעטלער. אָבער זיי זענען הונגעריג.

לאָזט זיך אַרויס אַן אָרימער מענש זוכען אַרבייט. ער געהט אַרויס פון דער היים אינדערפריה, קלאַפּט אָן אין אַלע טירען, וואו ער האָפט צו קריגען אַרבייט, אָבער ער געפינט נישט אין ערגיץ און אַזוי געהט אַוועק דער גאַנצער טאָג.

אין אָוונד, ווען ער איז שוין שרעקליך מיד און שרעקליך פערצווייפעלט, לאָזט ער זיך געהן אַהיים, צו זיין פאַמיליע. ער ווייסט, אַז אין הויז איז נישטאָ אַ גראָשען, אַז עס פעהלט דאָרטען אויס דאָס שטיקעל ברויט. דאָס האַרץ דערלאָזט איהם נישט צו קומען אַהיים מיט גאָר נישט, בלאָנקעט ער זיך אַזוי אַרום איבער די גאַסען, אַ פערצווייפעלטער, און ווען ער זעהט ווי איינער שטעלט אָפּ אַ מענשען און בעטעלט אַ נדבה, קלערט ער זיך: „בין איך דען אין אַ בעסערער לאַגע“?.... און קלערענדיג אַזוי נעהמט ער זיך אָן מיט קוראַזש און גאַל און ער שטעלט אויך אָפּ אַ מענשען און בעטעלט אַ נדבה.

פ. גלעבאָוויטש.

Dr. med. Ignacy MARGOLIS
okulista
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
אַל. קאַשטשושקי 9, טעל: 165-17
נעמט אָן פון 1–2 און פון 5–7 אָוונד

פעלץ-וואַרעס
קען מען קויפען אַמביליגסטען און
אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען
נאָר ביי דער לאַנגיעהריגער פירמע
L. B. FEFER, Wschodnia 42 Tel. 178-04
בעמערקונג: די קירזשנער-ווערקשטעל געפינט זיך אויפ'ן אָרט
די אַרבייט ווערט אויסגעפיהרט פינקטליך און רעעל.

יודען אויף דער האָלענדישער פּראָווינץ

(רייזע-איינדרוקען)

אין אַ קאַלטען, רעגענדיגען ווינטער-אָוונד בין איך אַמאָל אָנגעקומען אין אַ קליין שטעטעל. דאָס איז געווען דער לעצטער צוג. אין דער גרעסערער שטאָט האָב איך שוין דעם דאָזיגען אָוונד נישט געהאַט מיט וואָס צו פאַהרען, ווייל אין דער געמיטליכער האָלענדישער פּראָווינץ קומט דער לעצטער צוג אָן 7 אַ זייגער אָוונד. אַזוי דאָס איך האָב נישט ווילענדיג געמוזט דאָרט פערבלייבען איבערנעכטיגען. האָב איך זיך געטראַכט: צו טון האָב איך סיי ווי סיי גאָרנישט, איז זאָל איך כאָטש פּראָפיטירען דערפון און אויפזוכען די דאָרטיגע יודישע זעהענסווירדיגקייטען. עס איז דאָך עפּעס דאָס געבענשטע האָלאַנד מיט איהר איינגעפונדעוועטען יודישען ישוב.

שטעה איך אַזוי אויף דער איינזאַמער סטאַנציע און טראַכט: וואו נעמט מען דאָ אַ יודען מיט וועמען זיך צוזאַמענצורעדען?

דער סטאַנציע-שעף, וועלכער איז אויך גלייכצייטיג דער בילעטען-פערקויפער און פּאָרטיע און נאָך עטליכע זאַכען צוזאַמען, האָט שוין געהאַלטען אין פערשליסען די סטאַנציע און זעהענדיג ווי איך שטעה אַזוי פערטראַכט, נישט וויסענדיג וואו זיך צו קעהרען, האָט ער מיט מיר פערבינדען פאָלגענדען שמועס:

— וואָס פערלאַנגט איהר?

— כ'בין אַ יודישער זשורנאַליסט.

— הם... אויב אַזוי ווילסטו זעהען דעם יודישען רב?

געמיינט האָב איך דאָס ער וועט מיר אפשר זאָגען, אָדער העכסטענס ווייזען, וואו איך האָב צו געהן, אָבער צו מיין גרעסטער איבעררעשונג נעמט מיך דער דאָזיגער האָלענדישער בעאַמטער אונטער'ן אָרים און זאָגט:

— קום, פרעמדער, איך וועל דיך פיהרען צו דיינעם אַ ברודער...

עס האָט מיר געקלונגען ווי אַ פּסוק פון תנ"ך איבערגעזעצט אין האָלענדיש.

אין דעם האַלב-פינסטערן און נאַסק-לייַדיגען שטעטעל זענען מיר צוזאַמען געגאַנגען און דער „סטאַנציע-שעף“ האָט מיר געגעבען אויסקונפט: זעהסט, אָט דאָס הויז, די ווילאַ, דאָ וואוינט אַ יודישער פאַבריקאַנט און דאָ וואוינט דער בעשטורדער (פאָרשטעהער) פון דער יודישער געמיינדע, און אַזוי בעהענדיג האָט ער מיך בעקענט מיט אַ האַלב שטעטעל יודען... און געפרעגט האָט ער, דער האָלענדישער „שינאָוניק“, נישט מיט דעם טאָן, ווי עס רעדט געוועהנליך אַ גוי וועגען יודען, ניין, ער האָט געפרעגט פון אייגענע מענשען, פון מיטבירגער, וואָס זענען נוצליך פאַר דער שטאָט.

איידער מיר זענען צוגעקומען צום לעהרערס הויז, האָט מיר מיין בעגלייטער איהם פאָרגעשטעלט: אַ געלערנטער מענש, אָט דער מעניער ראַבין, אַ גאַנצען דור גוטע בירגער האָט ער דאָ אין שטעטעל אויפגעצויגען...

און אַריינגעפיהרט האָט ער מיך צום לעהרער מיט די ווערטער: אַ ברודער האָב איך דיר געבראַכט, וואָס ברענגט דיר אַ גרוס פון דיינע ברידער אין ווייטע מדינות...

לאַנג, לאַנג האָב איך נישט געקענט פערגעסען דעם האָלענדישען בעהן-בעאַמטען מיט דער נביאישער שפּראַך.

גליקליך האָלאַנד... דאָס לאַנד וואו יודען האָבען פערגעסען, וואו יודען קענען נישט דעם יודישען קרעכץ...

פאַר אַ אילוסטראַציע, גלויב איך, איז דער איינער פאַקט גענוג, ווייל ווער געדענקט דען נישט די בעציהונג פון „נאַטשאַלסטוואָ“ אין די היימישע שטעטלעך צו אונזערס אַ יודען.

אַ חוץ די דריי גרויסע גוט בעקאַנטע שטעט אַמסטערדאַם, ראָטערדאַם און האַאַג, זענען אין האָלאַנד פערהאַן ביז 40 יודישע קהלות. איך וויל דאָ אַרויסנעמען נאָר עטליכע, די אינטערעסאַנטסטע, און פון די אַנדערע קען מען שוין אַליין שאַפען אַ בעגריף.

אוטרעכט: די אַלטע הויפּטשטאָט פון נידערלאַנדען, די שטאָט פון גרויסע ירידים, איז הייבט נאָר די פרומע שטאָט אין האָלאַנד.

איהר יודישער ישוב צייכענט זיך מיט גאָרנישט אויס. דערפאַר אָבער איז גאָר טשעקאַווע צו זעהען דעם פּגודיסטישען אויבער-ראַבינער טל פון דער מאָדערנער שטאָט אוטרעכט, בשעת ער פאָהרט אויף אַ מאָטאָר-ראָד (מאָטאָציקעל) בעזוכען די קלייגערע קהלות פון זיין דיסטריקט. אויף אַ האָלענדישען יודען מאַכט דאָס נישט קיין רושם, מיר אָבער איז עס געווען „משקאַווע“ צו זעהען דעם רב מיט דער ברייטער, לאַנגער באָרד, וועלכע איך קען נאָך פון'ם פּראַיאָהריגען שומרי-שבת-קאָנגרעס — פליהענדיג מיט אַ 60 קילאָמעטער געשווינדיגקייט איבער'ן שאָסיי פון אוטרעכט נאָך אַמען... אין אויטאָבוס זיצענדיג האָט מיך עמיץ אַ מיאַכע געטון: אָט איז פערבייגעפאָהרען דער „פליהענדער אויבער-ראַביין“...

פון וואַגאָן-פענסטער צווישען דען-באָש און איינדהאָווען זעהט מען אַרויס די יודישע משוגעים-אַנשטאַלט אין האָלאַנד, וועלכע דינט פאַר אַ מוסטער-אַנשטאַלט און דאָקטוירים פון אויסלאַנד קומען זי בעטראַכטען. מיר האָט דערצעהלט דערפון מיין פריינד ה' פראַק, דער גייסטיגער פיהרער פון דער יודישער קהלה אין איינדהאָווען. און נישט אָהן שמאָלץ האָט ער צוגעגעבען דאָס די אַנשטאַלט ווערט געפיהרט שטרענג אָרטאָדאָקסיש...

אין דעם זעלבען איינדהאָווען, אַנ'אַלטער יודישע קהלה, געפינען זיך, ווי בעוואוסט, די גרויסע לאָמפּען-פאַבריק פון פיליפּס. דערצעהלט מיר דער זעלבער ה' פראַיק דאָס די קריסטליכע אינהאַבערס פון דער פאַבריק טראָגען די זאָרגען פון דער יודישער בעפעלקערונג. ביי אַ „טאַמבאַלאַ“, וואָס ס'האָט איינגעאָרדענט אַ געוויסע יודישע אינסטיטוציע, האָט די דאָזיגע פאַבריק געשענקט 12 ראַדיאָ-אַפּאַראַטען אין ווערט פון עטליכע הונדערט גילדען. און דאָס — גיט צו ה' פראַנק — איז נישט דאָס ערשטע און נישט דאָס לעצטע מאָל.

ניימעגען: אויך אַ קליינע יודישע קהלה מיט אַנ'אַלטען קהלה-פּנקס, געשריבען אין יודיש (עברי טייטש).

האָט דער דאָרטיגער רב סאַלאָמאָנס אָרגאַניזירט אַ פּראָטעסט-מיטינג נאָך די ארץ-ישראל-געשעהענישען, איז די גאַנצע אָרטיגע בעפעלקערונג געוועזן אויפ'ן מיטינג.

עס הענגט נאַטירליך אַלץ אָפּ פון די מנהגים און אַ פאַקט איז דאָס, די שטעטלעך וואו דער לעהרער, צי דער רב האָט שטודירט, אָדער שטאַמען פון דייטשלאַנד, כ'מיין פון „איזראַעליטישען“ דייטשלאַנד, שפּירט זיך שוין נישט מעהר די וואַרים-יודישע אַטמאָספערע, ס'איז שוין איזראַעליטיש.

אָט למשל ענשכעדע, אַזוי זיך אַ גאַנץ פיינע שטאָט. יודען אויך ב"ה פערהאַן. ערשט פאַראַיאָהרען האָט מען דאָרט אויסגעבויט אַ שוהל פון מאָדערנער אַרכיטעקטור.

די גאַנצע האָלענדישע פּרעסע איז געווען פול מיט'ן חנוכת-הבית. אָבער דאָס איז געווען אַלעס. דאָרט זענען שוין די יודען נישט קיין „האָלענדישע יאַדען“, נאָר די הויך-דייטשע איזראַעליטען...

און אָט אַ געגענשטיק. דעווענטער, אַ קליין שטעטעל האַרט ביי דער דייטשער גרעניץ, האָט אַ שם-דבר איבער גאַנץ האָלאַנד פאַר די שטאָט פון די „אָסטענרייקער“. אָט פון וואַנען עס נעמט זיך דער דאָזיגער נאָמען: ווי איך האָב שוין אין אַ פאָריגען אַרטיקעל דערמאָנט, רופט מען אין האָלאַנד יעדען פּוילישען יודען „אָסטרייקער“. דעם נאָמען האָבען זיי זיך געמאַכט מיט דעם, וואָס יעדער פּוילישער וועמען עס קומט אויס צו בלייבען שבת אויף דער האָלענדישער פּראָווינץ, ווערט אָפּגעשיקט צו דער בעריהמטער פאַמיליע פאַן שפּיגעל. דאָס שטעטעלע איז אַ קליינס און עס בעהט נישט פערביי קיין שבת, וואו עס זאָל נישט בעזוכט ווערען פון אַ פּוילישען חזן, רבי, אָדער סתם שיינעם יוד...

אינטערעסאַנט איז די יודישע קהלה אין גראָנינגען. דאָס איז אַ שטאָט אין האָלענדיש פריזלאַנד. די שטאָט איז איינע פון די רייכסטע קהלות אין האָלאַנד, אַ אינדוסטריע-שטאָט וואו יודען שפּילען אַ גרויסע ראָלע און די יודישע שטאָטהויז-דעפּוטאַטען ווערען געוועהלט אויף נישט יודישע ליסטעס. ביז נישט לאַנג איז דאָרט געווען דער היינטיגער ראָטערדאַמער אויבער-ראַבין דאַווידס, אַ דאַנק וועמען די יודישע יוגענד אין אָסט-פריזלאַנד האָט זיך גענומען אינטערעסירען מיט אונזערע נאַציאָנאַלע פּראָבלעמען. און דוקא די שטאָט ליגט איינגאַנצען עטליכע צעהנדליג ים-מיילען ווייט פון דעם טרויעריג בעריהמטען דייטשען קוראָרט באָרקום, וואו מען לאָזט אַ יודען נישט איבערנעכטיגען.

צוויי שכנות'דיגע מדינות — האָלאַנד און דייטשלאַנד — און צוויי עקסטרעמע אַנשויאונגען. רשעות און גוטסקייט קענען, ווייזט אויס, אַמאָל לעבען אין שכנות...

צ. ה. וואַקסמאַן

אין אפגרונט

סענסאציאנעל-ערשטישער ראמאן (15

איך געה צוריק אין האטעל פערפאקען מיין טשעמאדאן — האט צעזאר געזאגט, ווען זיי זענען בעגאנגען פון דאקטאר. — איהר זעהט דאך, אז די פאריזער לופט שאדט מיר. ווען איך וועל דא בלייבען, וועל איך ווערען א נאר. איך וועל פאהרען מיט'ן צוג, וואס געהט אפ זיבען א זייגער. דו וועסט מיך ענטשולדיגען פאר מיין פלימעניצע.

זשאן האט איהם נישט פערהאלטען. ער האט זיך מיט איהם געזעגענט און איז אוועק א היים, און אויף מארגען, ווען ער איז אויפגעשטאנען פון שלאף און איז געוועזן זיכער, אז זיין אנקעל איז שוין אוועק, איז ער איבערראשט געווארען צו זעהן, ווי די טיר האט זיך געעפענט און זיין אנקעל איז ארײן, טרויעריג, דערשלאגען און מיט צוריסענע פערשמוצטע קליידער.

— גרויסער גאט, אנקעל, וואס האט אייך געטראפען?

דער אנקעל האט זיך געווארפען אויפ'ן שטוהל און האט זיך מודה געווען, אז ער האט פערבראכט א נאכט ווי אין די אמאליגע צייטען. ער האט צופיל געגעסען, צופיל געטרונקען, און האט פערלוירען ביז דעם לעצטען פראנק אין קארטען. איהם איז גארנישט געבליבען, און ער קען זיך נישט אומקערען א היים צו דערצעהלען זיין ווייב, וואס ער האט געטון.

רעדענדיג האט ער איינגעגראבען דאס פנים אין זיינע הענט, האט זיך צעוויינט, ווי א קליין קינד און האט דערצעהלט אלץ, וואס ער האט אפגעטון אין דער יוגענד.

ער האט דערצעהלט, אז ער האט געבראכט שאנד אויף זיין גאנצער פאמיליע, אז א מענש ווי ער דארף געשאסען ווערען ווי א הונד. וואס וואלט ער געטון, ווען זיין ברודער וואלט איהם נישט אויסגעהאלטען? ער וואלט געזעסען אין תפיסה, צוזאמען מיט אלע פערברעכער.

זשאן האט איהם געוואלט איינשטילען, אבער צעזאר האט נישט אויפגעהערט צו דערצעהלען אלע איינצעלהייטען פון זיין לעבען, און פאני האט געהאט פערגעניגען פון זיין דערצעהלונג.

ער איז געוועזן א דורכגעטריבענער יונג, א נ'אי-סוואווף פון דעם סארט, וואס זי האט געליבט.

זי איז אזוי גערירט געוועזן פון זיין לאגע, אז זי האט גענומען מאכען פלענער ווי אזוי זי זאל איהם דא העלפען אבער ווי קען זי איהם העלפען? זי האט שוין קיינעם נישט געזעהען זינט א יאהר. זשאן האט נישט קיין פריינד.

פלוצלינג איז איהר אריינגעפאלען א נאמען — דעשאלע! ער מוז זיין אין פאריז און ער איז א גוטער מענש.

אבער איך קען איהם זעהר ווענינ! — האט זשאן געענטפערט.

— איך וועל אליין געהן צו איהם.

— וואס? דו מיינסט עס ערנסט?

— פארוואס דען נישט?

זיינע אויגען האבען זיך בעגעגענט און זיי האבען זיך איינגע די אנדערע פערשטאנען. דעשאלע איז אויך געוועזן אמאליגער איהר געליבטער.

צעזאר, וועלכער האט געהערט זייער געשפרעך, האט געבעטען מען זאל איהם ראטעווען, אויב מען קען, און זשאן איז אזוי גערירט געווארען פון זיין לאגע, אז ער האט איינגעוויליגט צו לאזען זיין פריינדין געהן בעזוכען דעם גוטען מאן.

פאני איז אוועק, אבער אזוי לאנג האט אויסגעזעהען די צייט פאר זיי ביידען, ביז זי איז געקומען צוריק. ביידע זענען ארויף אויף דעם באלקאן און האבען ארויסגעקוקט אין גאס.

— איז ווייט פון דאנען צו דעשאלע?

— ניין, ניין, גארנישט ווייט! — האט זשאן געענטפערט מיט אומרעגונג, ווייל איהם האט געשיינט, אז פאני איז שוין זינט לאנגע שעה'ן נישטא.

אז ער האט זיך געטרייסט דערמיט, וואס ער האט געהערט ווי דער אינזשיניער רעדט פון סאפא, ווי פון אנ'אלטער, אויסגעשפילטער פרוי. אבער דאך איז ער געווען אומרוהיג, און ער האט מורא געהאט, אפשר וועט דעשאלע זיך איבערצייגען, אז פאני איז שעהן און רייצענד.

ענדליך איז פאני געקומען. זי איז געווען לוסטיג און האט געבראכט דאס געלד.

אנקעל צעזאר האט געוויינט פון פרייד. ער האט איהר געוואלט געבען א וועקסעל מיט א בעשטימטען פראצענט.

— עס איז נישט נויטיג! — האט זי געענטפערט. — איך האב אייער נאמען נישט דערמאנט ער האט עס מיר געבארגט. איהר זייט עס מיר שולדיג און איהר וועט עס זיין שולדיג אזוי לאנג ווי איהר וועט וועלען.

אזא הילף ווי די, וועלכע בעצאהלט מיט אייביגער פריינדשאפט! — האט צעזאר מיט פרייד אויסגערופען.

איצט האט איהם זשאן בעגלייט צום באהן, כדי צו זיין זיכער, אז ער פאהרט אוועק.

ביים אפשיידען זיך, האט צעזאר געזאגט:

— אך, וואס פאר א פרוי דו האסט, וואס פאר אנ'אוצר! דו מוזט טון אלץ, וואס דו קענסט, כדי איהר צו מאכען גליקליך.

— זינט דעם אנקעלס וויזיט האט זיך זשאן געפיהלט נישט גוט; און ער האט גענומען שפירען, אז זיין יאך פאלט אויף איהם זייער שווער. עס האט איהם בעזונדערס געערגערט, וואס זיין וואונש צו האלטען זיין פאמיליע אפגעזונדערט פון זיין ליבע האט זיך נישט איינגעגעבען.

(פארטזעצונג קומט).

קאלאניזאציע פון „מוסר'ניקעס"

(קארעספאנדענץ פון ארץ ישראל)

זייענדיג איצט אין ירושלים, האב איך געהאט א לענגערן געשפרעך מיט'ן הרב י. ז. דווארעק, וועלכער פערנעהמט א בעזונדער חשוב'ן ארט צווישען ארטאדאקסישען יודענטום אין ארץ ישראל מיט זיינע עקאנאמישע און פינאנציעלע אונטערנעהמונגען. ער איז דער גרינדער און דירעקטאר פון דער באנק „חברון", פיהרט אן מיט'ן פערלאג פון ארטאדאקסישע ספרים און שטעהט אין דער שפיץ פון דער נייער געזעלשאפט „נטע נאמנים", וועלכע בעצוועקט צו פלאנצען קלענערע פרדסים אויף לאנג-טערמיניגע צאהלונגען פאר די מוסר'ניקעס פון סלאבאדקער ישיבה-בחורים און סתם פרומע יודען.

מיר איז שוין נישט איינמאל אויסגעקומען צו דערמאהנען אין אונזער צייטונג דער באנק „חברון", וואו אלץ ווערט געפיהרט „על טהרת היודישקייט" און אויך היינטיגעס מאל האט מיר דער באנק „חברון" אויף א מינוט דערמאהנט סלאבאדקער ישיבה אין א ווינטער פארנאכט. עס איז פיר א זייגער פארנאכט. אין באנק ווערט געפיהרט די ארבייט. מען צאהלט, בעקומט הלוואות און.... א קלאפ אין טיש. די קאסע ווערט געשלאסען און מען שטעלט זיך דאווענען מנחה. און דער ניגון, דער אלטער סלאבאדקער ניגון, אזוי אומעטיג וויינענדיג און בעטענדיג, פערענדיגט מנחה און צוריק איז אפען די קאסע, צוריק אין דער וואכענדיגער וועלט...

הרב דווארעק ענטפערט מיר גערן אויף אלע פראגען, אבער גיך הער איך אויף צו שטעלען פראגען. עס איז אנ'אמת'ער רבנישער שמועס מיט פסוקים, ציטאטען פון תלמוד און מוסר-ווערטער. וועגען דער איצטיגער געשאפענער לאגע דערקלערט הרב דווארעק, אז אויב מען זאל קענען אויף א מינוט פערגעסען דעם פאטש, אדער שפיי אין פנים פון ענגלאנד מיט איהר ווייס-בוך, דארף מען נישט אריינפאלען אין עצבות און יאוש, נישט מיר, נאר די אראבער וועלען זיך געגענשטעלען דעם ווייס-בוך. ווייל אויב דער מכלומרשטער עקאנאמישער באיקאט פון די אראבער מיט א יאהר צוריק האט זיך געענדיגט מיט א רייהע באנקראטען צווישען ד יאראבישע סוחרים, איז דער ווייסער בוך שוין היינט אנ'אומגעהויערער קלאפ פאר די אראבער. עס איז נאך אנ'אנפאנג, נישט אלע אראבער ווייסען שוין אפילו דעם אינהאלט פון בוך, די פיהרער פערשרייען זיי די קעפ מיט בשורות טובות, אבער די אראבישע סוחרים הויבען שוין אן פיהלען, אז עס רוקט זיך אן אויף זייערע קעפ א קריזיס, אין דער ערשטער רייהע קומען די אראבער, וועלכע האבען איינגעקויפט באדען, געצאהלט טייערע פרייזען, און איצט לויפען זיי ארום ווי פער'סמ'טע און בעטען זיך ביי יודען, מען זאל קויפען ביי זיי דעם באדען פאר נידעריגע פרייזען. און וואס וועלען טון די אראבער מיט זייערע הייזער אין ירושלים. וועלכע זענען אויפגעבויט נאר צו פערדינגען יודען?

— און וואס הערט זיך צווישען די יודישע סוחרים אין ירושלים? — עס האט זיך געפיהלט א פסיכאלאגישע פאניק אין די ערשטע טעג, אבער עס איז איבער, אריבער, אין אונזער באנק פליסען אריין די צאהלונגען, עס זענען נישטא קיין פראטעסטען, און עס ווערען נישט אפגעשטעלט די אונטערנעהמונגען. הרב דווארעץ גיט מיר איבער פון זיכערער קוועלע, אז אין די לעצטע טעג איז אין עליה-דעפארטאמענט דערהאלטען געווארען א צירקולאר מכוח גרויסע פערלייכטערונגען פאר פערמעגליכע עולים. און אויב ביז איצט האט מען געפאדערט, אז דער פערמעגליכער „עולה" זאל איבערשיקען אין א היגען באנק 1000 פונט. וועט איצט זיין גענוג צו בעווייזען דעם קאנסול, אז מען בעזיצט 1000 פונט אין מזומן אדער אין „נכסים" אין דעם לאנד, וואו דער עולה לעבט.

— וואס דארפען לויט אייער מיינונג יודען טון אין דער איצטיגער שעה? — וועגען פאליטיק רעד איך נישט, אויפ'ן עקאנאמישען געביט דארף געפיהרט ווערען א סטאביליזירענדיגע ארבייט, פער פעסטיגען די עקאנאמישע צווייגען, וועלכע געפינען זיך אין אונזער רשות, בעזעצען דעם יודישען באדען, זיך בעפרייען פון חובות און... מיר האבען א גאט אין הימעל... יודען ווייסען צו דערצעהלען, אז אין דער צייט, פון דער וועלט-מלחמה האט די רוסישע ארמיי געדארפט איבערגעהן א בריק און מען האט נישט געוואוסט, צי די דייטשען האבען נישט „געמינעוועט" דעם בריק. ניקאלאי ניקאלאיעוויטש האט פעראָרדענט, אז די ערשטע זאלען אריבערגעהען דער בריק יודישע סאלדאטען, האט זיך אבער דערנאך ארויסגעוויזען, אז די דייטשען האבען בעשלאסען דורכצולאזען איבערן בריק די ערשטע סאלדאטען און ערשט אויפרייסען דער בריק, ווען גרעסערע אפטיילונגען וועלען ארויף אויפ'ן בריק.... ענגלאנד האט א טעות געהאט, די גזירה אויפ'ן באדען-פערקויף וועט טרעפען די אראבער מעהר ווי די יודען, שוין ביים היינטיגען טאג ווילען אראבער אריבערפיהרען זייער באדען אויף יודישע נעמען, יודען דארפען אבער אפווארטען....

הרב דווארעץ גיט מיר איבער אין קורצען די גרונד-פרינציפען פון דער געזעלשאפט „נטע נאמנים". וועלכע בעצוועקט צו העלפען הויפטזעכליך די ישיבה-בחורים פון דער סלאבאדקער ישיבה אין ירושלים און זייער צוקונפט. „נטע נאמנים" איז איצט לעגאליזירט און בעשטעטיגט דורך דער רעגירונג, אלס געזעלשאפט צו פלאנצען פרדסים. דער פלאן פון דער געזעלשאפט איז פאלגענדער: עס ווערען צוזאמענגעשטעלט גרופען פון 50—60 פאמיליעס. יעדע פאמיליע בעקומט מינימום 10 דונאם פרדס און איין דונאם אלס בויפלאץ. ביים אריינטרעטען אלס מיטגליד דארף מען אריינטראגען 60—70 פונט. ביים אנהויבען די ארבייט דארף מען צאהלען מאנאטליך אין משך פון 4 יאהר צו 5 פונט. די לעצטע צוויי יאהר ביז דער פרדס גיט פרוכטען וועלען די נישטפערמעגליכע מיטגלידער קענען בעקומען קרעדיט פון דער געזעלשאפט. מיטגלידער קענען זיין נאר „בני תורה", טריי דער רעליגיע און דער תורה. אין א בעזונדערן פאראגראף ווערט בעווארענט אז שבת, יום-טוב און שמיטה-יאהר ווערט נישט געארבייט אויפ'ן באדען פון דער געזעלשאפט.

— און וואס הערט זיך מיט יודישע ארבייט?

— „וחי אחיך עמך" פערפליכטעט אונז צו בעשעפטיגען יודישע ארבייטער. די געזעלשאפט „נטע נאמנים" פיהרט אונטערהאנדלונגען וועגען קויפען א גרעסערן שטח באדען, מעגליך, אז מען וועט אפשליסען א קניה אויף א שטח באדען ארום יבנה (נישט ווייט פון רחובות) אבער וועגען אנויבע ענינים רעדט מען לאחר המעשה".

בן-ההולות.

Lekarz-dentysta
Stanisław Gelberg
זאוואדזקא 14, טעל. 53-08
נעמט אן פון 10—2 נאכמ. און פון 4—7 אווענד

דער חתן

(סקיצע)

פון ק. מיכאל.

מיין חבר פינקעל, א געזונדטער, שעהנער בחור, האט מיך אנגעכאפט פאר דער האנד און מיט היץ אויסגעשריגען:

— איך וועל דיך נישט אפלאזען! פאר קיין זאך אין דער וועלט וועל איך דיך מעהר נישט אפלאזען, ביז דו וועסט נישט געהן מיט מיר צו די פערלמוטערס, — ס'ארא ליבע מענשען!

— וואס? — האב איך זיך געוואונדערט, — דו ביזט שוין א בן-בית ביי די פערלמוטערס? מיר דאכט, אז פריהער האסטו שטארק געלויבט עפעס איינע א פאמיליע לעווינסאן און זייער טעכטערל רעגי?...

פינקעל האט זיך לייכט א קנייטש געטון:

— יא... מיין איך, ניין... נו, יא. איך קום נישט מעהר צו די לעווינסאנס. די דאזיגע רעי, פערשטעהסטו מיך, האט זיך שוין צופיל אנגעזעצט אויף מיר... אט ביי די פערלמוטערס, זעהסטו, איז גאר עפעס אנדערש. אויסערגעוועהנליך אינטעליגענטע מענשען! און ווי אזוי נעהמט מען דארט אויף! ווי אזוי איז מען מכבד א גאסט! אט וועסטו שוין זעהן... און א טעכטערל פערמאגען זיי — ליזא רופט מען זי — אזא יאהר אויף מיר!...

מיך זענען אוועק צו ד יפערלמוטערס. ווירקליך, מיין חבר פינקעל האט מען דארט אויפגענומען וואונדערבאר. די באלעבאסטע — פרוי פערלמוטער — א דאמע מיט אנ'אנגעזעהענעם בוזעם און מיט אריינגעשטעלטע ציין — האט לאנג געטרייסעלט זיין האנד, און ליזא, א חנ'עוודיגע בלאנדינקעלע, האט זיך גלייך א ווארף געטון צו איהם און אויסגעשטרעקט צו איהם ביידע הענד פון מאכל...

— עהע! — האב איך א טראכט געטון. — מען בעגעגענט איהם דאך דא ווי אנ'אמת'ען חתן! מען וועט איהם דארפען, הייסט עס, אינגיכען אפגעבען מזל-טוב...

און מיין פריינד פינקעל האט זיך, קענטיג, אין דעם דאזיגען הויז געפיהלט אויסגעצייכענט. ער האט זיך אויפגעפיהרט ווי א בן-יחיד'ל, און מען האט פשוט נישט געוואוסט, וואו מען זאל איהם אוועקזעצען. פרוי פערלמוטער האט איהם געלעגט אויפ'ן טעלער ד יבעסטע חלקים און אלעמאל צוגעגאסען וויין, אפילו דאס דינסט-מיידעל האט אויך מיט בעזונדערן רעספעקט איהם בעדינט ביים טיש.

— עהע! — האב איך א טראכט געטון, — איהם לעבט זיך דא טאקע גאר נישט שלעכט!

און אז ער האט, נאכ'ן זאטען סאפער, זיך אפגעזונדערט מיט ליזאן ביחידות אין דעם פינסטערען סאן-פארלאר, האב איך א זאג געטון צו זיך אליין:

— ע-הע-הע!...

ווען מיר זענען פערבליבען אליין — איך מיט דער באלעבאסטע — האט זי מיך גענומען אויספרעגען גאנץ אויספיהרליך וועגען איהם און איך האב איהר, פערשטעהט זיך, געגעבען די געהויבענסטע מיינונג וועגען מיין פריינד פינקעל.

ביים געזעגענען זיך, שוין שפעט אין אווענד, האט זיך ליזא אויסגעהויבען אויף די שפיץ פינגער און עפעס איינגערוימט איהם אין אויער אריין, און פרוי פערלמוטער האט לאנג געטרייסעלט זיין האנד און געשמייכעלט צו איהם מיט די אריינגעשטעלטע ציין.

— עהע, פינקעל! — האב איך צו איהם א מאך געטון, ווען מיר זענען ארויס אויף דער גאס, — דיר, זעה איך, איז גאר נישט שלעכט אין דער ראלע פון א חתן! ווען וועט מען דיר דארפען גראטולירען?

— גראטולירען? — האט ער זיך פערוואונדערט, — מיט וואס?

— וואס הייסט מיט וואס? קלייבסט זיך דען נישט חתונה צו האבען מיט ליזאן?

— פון וואנען האסטו דאס גענומען? — האט ער זיך גאנץ אויפריכטיג געחידוש'ט.

— אבער סטייטש... דיך רעכענט מען דאך דארט פאר א חתן!

— נו, זאלען זיי! — האט ער זיך צולאכט, — ווער שטערט זיי דען?

— ע-הע! ארימע ליזא!...

— ס'ארא מאדנער מענש דו ביסט! ווען איך זאל וועלען חתונה האבען מיט אלע מיידלעך, וואס ווילען מיט מיר געהן צו דער חופה, — וואלט דאן.... און די מאדאם איז נישקשה מכבד, א-יא? ס'ארא וויין!

זיינע אויגען האבען שעלמיש געגלאנצט.

שפעטער מיט דריי חדשים איז ער פלוצלונג אונגערווארטעט אריינגעלאפען צו מיר ווי א ווייכער.

— מיר געהען היינט אונבעדינגט צו די סוראווס! ס'ארא געזינדעל! ס'ארא טיפען! דו דארפסט זיי בעשרייבען, אומבעדינגט! און א טעכטערל האבען זיי — ענע הייסט זי — זאל איך שוין האבען אזא יאהר!

— און וואס איז מיט ליזאן? — איז געוועזן מען ערשטע פראגע.

— מיט ליזאן? מיט וואס פאר א ליזאן? א... אט יענע?... גארנישט. כ'האב אויפגעהערט צו געהן אהין; זי האט זיך צופיל אנגעזעצט אויף מיר! אבער נאך איהר האב איך מיך בעקענט מיט די יאקאבסאנס — זעהר א ליבע פאמיליע, און א טעכטערל האבען זיי — פאולין האט מען זי גערופען — זאל איך האבען אזא יאהר! א מויד — פייער און פלאם! מען האט מיר שיער נישט חתונה געמאכט! איך בין אבער נישט קיין נאר, נישט געלאזט זיך! כ'האב פערלאזט זייער הויז... איז געהען מיר צו די טוראווס?

— ניין, — האב איך מיך אפגערופען, — געה אליין, כ'האב מורא, אז מען וועט מיר ווידער נעהמען אויספרעגען וועגען דיר, — וואס-זשע וועל איך זיי זאגען?...

מעהר האב איך נישט געזעהן מיין פריינד פינקעל, ווארום איך האב איינגאנצען פערלאזען אונזער שטאט, און ערשט שפעטער מיט א יאהר עלף-צוועלף האב איך איהם דא ווידער אמאל בעגעגענט.

ער איז נאך אלץ געוועזן אזוי שעהן, אבער שטארק פערעלטערט. זיינע האר זענען אויף דער העלפט גראה געווארען, נאר די אויגען האבען נאך אלץ אזוי געגלאנצט.

— פינקעל! דער חתן! — האב איך אויסגערופען.

מיר האבען זיך הארציג ארומגענומען.

— א בעווייבטער? — איז געוועזן מיין ערשטע פראגע

ער האט אויסגעשאסען מיט א געלעכטער:

— וואס, א נאר בין איך, צי וואס? פערשטעהט זיך, אז ניין. בכלל מייד איך אויס אציבד מיידלעך... כאפט זיי דער וואטעמאכער!...

און צוגעבויגען זיך צו מיין אויער, האט ער געהיימנישפול צוגעגעבען:

— דא איז פערהאן איינע א זעהר ליבע פאמיליע — הורוויץ; האט ער ווייבעלע — אויף מיר אזא יאהר!...

—o—

ניי'ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניי'ער פאלקסבלאט

אנגעהויבען זיך די נאוועמבער-פייערונגען

די פייערונגען פון 100 יאהריגען יובילעאום פון נאוועמבער אויפשטאנד האבען זיך ביי אונז אין שטאט אנגעהויבען שוין נעכטען. די שטאט איז שוין פון נעכטען אויסדעקארירט געווארען מיט פעהנער, וועלכע וועלען הענגען אויף דעם היינטיגען טאג. דער מאגיסטראט-בנין איז אילומינירט. אין אווענד איז פארגעקומען א צאפשטיק.

* * *

אין דער סינאגאגע אויף אל. קאשטשושקי איז נעכטען בעת'ן דאווענען מיט א גרויסער רעדע ארויסגעטראטען ד"ר ברוידע. נאך זיין רעדע האט דער כאר אונטער דער לייטונג פון ה' דארגוזשאנסקי געזונגען דעם פוילישען נאציאנאלען הימן.

* * *

נעכטען שבת אין דער פריה ביים דאווענען איז אין דער שוהל „אהל-יעקב" פארגעקומען א ספעציעלע פייערונג צוליב דעם 100-טען יאהרטאג פון נאוועמבער אויפשטאנד.

די שוהל איז געווען פייערליך אילומינירט.

די פייערונג האט זיך אנגעהויבען נאך קריאת התורה מיט'ן אפזינגען געהעריגע קאפיטלעך תהילים („הללויה הללו אל בקדשו" א. א.) דורכ'ן חזן ה' מייסטערמאן מיט'ן כאר, דערויף האט ה' דאראשינסקי געמאכט א ספעציעל פארפאסטען „מי שברך" לכבוד דעם פרעזידענט מאשטשיצקי און מארשאל פילסודסקי.

צולעצט האט דער כאר געזונגען דעם פוילישען נאציאנאלען הימן און „התקוה". די פייערונג איז געווען אן'איינדרוקספולע.

היינט וועלען די פייערונגען פארקומען לויטן פראגראם וואס מיר האבען מיטגעטיילט אין אונזער פרייטאג-נומער. אין דער אלטשטעטישער שוהל אויף וואלבארסקא וועט פארקומען א פייערליכע תפלה.

קינא „קאזינא" ערקלערט פאר באנקראט

טעגליכע כראניק פון האנדעלס=געריכט

אין שטאט האט ארויסגערופען א געוואלדיגע סענסאציע דאס ערקלערען פאר באנקראט דעם קינא „קאזינא" און די פירמע „זאגראדזינסקי און קאמפ." די פירמע האט זיך לעצטענס געפונען אין צאהלונגס־שוועריגקייטען. איינער פון די קרעדיטארען מיכאל פאנקאווסקי וועלכער האט געהאט 2 פראטעסטירטע וועקסלען אויף 10 טויזענט זלאטעס האט זיך געווענדעט אין געריכט וועגען ערקלערען די פירמע פאר באנקראט. פאנקאווסקי בעהויפטעט, אז די פירמע האט דערלאזט פיל פראטעסטען און קויפט זיי נישט אויס.

אזוי ווי די אינהאבער פון קאזינא זענען איינצייטיג אינהאבער פון קינא אין ווארשא („סטילא ווי") און פון א ביורא פון קינא פילמען עסטע־פילם, זיי בעזיצען אויך 2 הייזער און 2 פלעצער אין ווארשא און א הויז אין בידגאשטש איז דער באנקראט פערשפרייט געווארען אויך אויף די דערמאנטע אביעקטען.

דער באנקראט איז צייטוויליג ערקלערט געווארען פון 25. אקטאבער ה. י. ווען ס'איז פראטעסטירט געווארען דער ערשטער וועקסעל. אנא, הענריק און סטאניסלאוו זאגראדזינסקי זענען בעשטימט געווארען אונטער פאליציי־אויפזיכט.

* * *

די פירמע „מאיר יאסקאוויטש" (פעטריקאווער 33) איז אויף דער פאדערונג פון די פירמעס „מאט מעלאסא" און פאול דעסערמאנט ערקלערט געווארען פאר באנקראט, די פירמע איז שולדיג געבליבען 72,695 דאלאר פאר סחורות און קאמגארען און האט אפילו נישט געענטפערט אויפ'ן פארשלאג פון די פירמעס צו רעגולירען דעם חוב. דער באנקראט איז ערקלערט געווארען פון 24. נאוועמבער ה. י.

* * *

יעקב גוטמאן (אויסארבייטונג און פערקויף פון דאמען־קאנפעקציע פעטריקאווער 87) האט זיך געווענדעט אין געריכט וועגען ערטיילען איהם א פראלאנגאציע פון זיינע צאהלונגען. הגם די מיינונג פגו"ם עקספערט איז געווען גינסטיגע האט דאס געריכט די בקשה אפגעווארפען, ווייל די פירמע פיהרט נישט קיין האנדעלס־ביכער, בעזיצט א קליינעם פליסיגען אקטיוו און האט נישט פארגעשטעלט קיין רעאלען סאנאציע פלאן

* * *

די פירמע „טענענבוים און מאלעוואנטשיק" (פעטריקאווער 58) האט זיך געווענדעט אין געריכט וועגען ערטיילען איהר א פראלאנגאציע פון די צאהלונגען. די פירמע עקזיסטירט זייט 1905 י. האט בעצאהלט אלע איהרע פארמלחמהדיגע חובות, אין די לעצטע 2 יאהר האט די פירמע געהאט גרויסע פערלוסטען ביי איהרע קרעדיטארען און אויסגעקויפט פראטעסטען אויף 150 טויזענט זל. דער שלעכטער סעזאן האט מיטגעווירקט דערצו אז די פירמע איז געקומען אין א צושטאנד פון צאהלונגס־שוועריגקייטען. דער בילאנס פון דער פירמע שליסט זיך איצט מיט'ן 136,319 זל.

* * *

אין יאנואר האט די פירמע „קאפעל רודניצקי" בעקומען אויף 3 חדשים א פראלאנגאציע פון די צאהלונגען, וועלכע איז שפעטער פערלענגערט געווארען. דערווייל האט די פירמע זיך געווענדעט וועגען ערלויבען איהר אנצוהויבען אויסגלייכס פערהאנדלונגען מיט איהרע קרעדיטארען און האט די ערלויבניש בעקומען אין נאוועמבער איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון די קרעדיטארען און רודניצקי האט פארגעשלאגען צו בעצאהלען 70 פראצ. פון זיינע חובות אין 4 האלביאהריגע ראטעס אהן צינזען. געגען 2 שטימען איז דער פארשלאג אנגענומען געווארען. דאס געריכט האט דעם אפמאך בעשטעטיגט.

* * *

די רייסעריי און שפינעריי „אהרן פרושינאווסקי" (פעטריקאווער 220) האט בעקומען דעם 12. סעפטעמבער א צאהלונגס־פראלאנגאציע אויף 2 חדשים, דערווייל האט זיך די אלגעמיינע סיטואציע פערערגערט און די פירמע איז ארויסגעטראטען אין געריכט וועגען ערלויבען איהר אנצוהויבען אויסגלייכס אונטערהאנדלונגען. די פירמע שלאגט פאר צו בעצאהלען 70 פראצ. פון די חובות אהן קאסטען און צינזען אין 4 האלביאהריגע ראטעס.

דאס געריכט האט ערלויבט אנצוהויבען אויסגלייכס־אונטערהאנדלונגען בתנאי אז די פירמע וועט די קרעדיטארען פערזיכערען היפאטעקאריש, אויב זיי וועלען עס פערלאנגען.

נוצט אויס

דעם גרויסען ביליגען נאך-אינווענטאר-

אויספערקויף

— אין דער —

PERFUMERJA BUCHWAJC

22 PIOTRKOWSKA 22

ווייל די צייט איז קורץ.

שפאט ביליגע פרייזען!

50% ◆◆ ארטיקלען ביז 30% ביליגער

בעמערקונג: יעדער קויפער בעקומט Gratis פערשידענע איבערראשונגען.

ענטלאפען א שאנטאזשיסט

איינגערעדט אנ'אינדוסטריעלער אנ'אונגעזעצליך קינד

דער היגער אינדוסטריעלער י. ג. א פערהייראטער מאן האט פערפיהרט א ליבקע ליבע מיט א געוויסע פריילין. די דאזיגע ליבע האט אבער נישט לאנג אנגעהאלטען און ג. האט זיך געשיידט מיט דעם פריילין.

אין א צייט ארום איז צו ג. געקומען דער בעזיצער פון „אבראנא", א ביורא צו שרייבען בריעפען אויף מלינארסקא 7, פנחס פעלטמאן און איהם דערצעהלט, אז זיין געליבטע האט געהאט פון איהם א קינד און איהם פארגעלעגט דאס עסק „אפצוקויפען" פאר א גרעסערע סומע געלד, ווען ג. האט זיך אפגעזאגט פון דער טובה, האט פעלטמאן איהם איינפאך גענומען שאנטאזשירען און פון איהם אפילו אויסגעפרעסט טויזענד זל. שפעטער האט זיך ארויסגעוויזען, אז די מעשה מיט'ן אונגעזעצליכען קינד איז אנאויסגעטראכטע און האט נאר געדינט אלס מיטעל ג'ן צו שאנטאזשירען און אויספרעסען ביי איהם געלד.

ג. האט וועגען דעם געמאלדען דער פאליציי און ווען פאליציי האט גענומען זוכען פעלטמאנען, האט זיך ארויסגעוויזען, אז פ. איז נעלם געווארען עס איז בלויז ארעסטירט געווארען פעלטמאנס געהילף, אפרים מרדכי פייווישעוויטש, לוטאמירסקא 21.

די אויספארשונג האט אויך פעסטגעשטעלט, אז פעלטמאנס „אכראנא" האט זיך כסדר פערנומען מיט שאנטאזש־ארבייט און עס זענען פערהאן א סך קרבנות.

נאך דעם ענטלאפענעם פעלטמאן האט פאליציי געשיקט שטעק־בריף.

געוואלט פערגוואלדיגען א מינדעריעהריג=מיידעל

(2) ביי די שטעטישע ארבייטען אויף פאלעסיע איז אנגעשטעלט אלס געהילף־לייטער א געוויסער אלעקסאנדער יענדזשעיעווסקי. מיט א צייט צוריק האט יענדזשעיעווסקי ארויסגערופען אנ'אהאנטורע און האט דערביי פערוואונדעט א פרוי, ער איז דערפאר צוגעצויגען געווארען צו פעראנטווארטליכקייט, אבער דערווייל איז ער ווייטער פערבליבען אויף זיין אמט. פרייטאג אין אווענט ווען יענדזשעיעווסקי האט שפאצירט, האט ער בעמערקט עפעס א יונג מיידעל אין די קושאקעס און ווען זי איז פערביינעגאנגען האט ער זי געכאפט און זי געוואלט פערגוואלדיגען. אויף איהרע געשרייען זענען אנגעלאפען די ארבייטער ווען יענדזשעיעווסקי האט זיי דערזעהען, איז ער אויף א דראזשקע ענטלאפען, די ארבייטער האבען איהם אבער דעריאגט. דאס מיידעל, א טאכטער פון וואלד־וועכטער, איז געקומען אהיים און אליך דערצעהלט דעם פאטער, אויף מארגען האט דער פאטער וועגען דעם ענין דערצעהלט דעם לייטער פון די ארבייטען אויף פאלעסיע און פערלאנגט פון איהם, אז ער זאל אויספארשען דעם ענין, ווען יענדזשעיעווסקי האט זיך וועגען דעם דערוואוסט, האט ער אפגעווארט דעם וואלד־וועכטער און איהם אזוי צוקלאפט מיט א שטעקען, אז מ'האט געמוזט צו איהם ארויסרופען די פאגאטאוויע.

וועגען דעם פאל איז מיטגעטיילט געווארען אין מאגיסטראט, וועלכער האט פעראָרדענט יענדזשעיעווסקין אפשטעלען פון זיין אמט.

די פאליציי האט געגען איהם צוזאמענגעשטעלט א פראטאקאל פאר פרובען פערגוואלדיגען א מינדעריאהריגע.

DR. MED. H. LUBICZ

ספ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקי

בעהאנדעלט ווידער אין

אויף צעגעלניאנא 43, טעל. 141-32

עמפפאנגס-שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8 זונטאג

און יו"ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

Dr. med.

M. LERNER

ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהייטען

זאכאדניא 64, טעל. 113-09

נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

זונטאג
30
י'
כסלו תרצ"א

נאוועמבער

זון-אויפגאנג 7.15

זון-אונטערגאנג 3.31

היינט א זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג

נאך א לאנגען איבערייס ווערט ענדליך אויף היינט צוזאמענגערופען א זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג.

ארבייטסלאזיגקייט

און פרייע פאסטענס

אויף דעם שטח פון לאדזער מלוכה'שען ארבייטס פערמיטלונגס אמט זענען דעם 29 נאוועמבער 1930 געווען פערעגיסטרירט 34.572 ארבייטסלאזע. פון דעם 23.884 אין לאדז. אונטערשטיצונגען האבען בעקומען 11875, פון זיי אין לאדז 6.719 די פערגאנגענע וואך האבען דערהאלטען ארבייט 44 ארבייטער. אויף ארבייט זענען ארויסגעשיקט געווארען 61 ארבייטער.

איצט זענען פערהן פרייע פאסטענס פאר 10 הויזדינער.

טראנספארט רעקלאמאציע-ביורא

ביי דער האנדעלס=קאמער

(ה) ביי דער לאדזער האנדעלס-קאמער איז געשאפען געווארען א טראנספארט - רעקלאמאציע-ביורא. דאס ביורא וועט קאנטראלירען פראכט-בריף און וועט רעקלאמירען אין פאל, אז זי וועט פעסטשטעלען, אז די באהן האט גענומען העכערע סטאווקעס אדער א טעות געהאט אין דער בערעכנונג. דאס נאכקאנטראלירען די פראכט-בריף וועט פארקומען אומזיסט. פאר'ן צוריק-איינמאהנען די קומענדע בעטראגען וועט די האנדעלס-קאמער נעמען ביים פעטענט 15 פראצענט פון דער סומע.

קאנפיסקאציעס

(ב) די שטעטישע סטאראסטווע האט נעכטען קאנפיסקירט די טעגליכע צייטונג „פרייע פרעסע" פאר אנ'ארטיקעל וועגען די וואהלען אין אויבער-שלעזיען אין דאס וואכענבלאט „טריבונא ראבאטניטשא".

אמבולאטאריום פון דער קראנקען-קאסע אויף פאלעשיע

די קראנקען-קאסע האט בעשלאסען איינצוארדנען א אמבולאטאריע אויף פאלעסיע. צו דעם צוועק גיט דער מאגיסטראט א געהעריג לאקאל און די טעג ווערט שוין דאס אמבולאטאריע געעפענט.

פון די טראמוואיען

די טראמוואי-דירעקציע האט בעשלאסען נאכצוקומען די פאדערונג פון די טראמוואי-אנגעשטעלטע, נישט איינצופיהרען די פראיעקטירטע ענדערונג אינ'ם ארבייטס-סיסטעם, וואס וואלט פעראורזאכט אנ'ארבייטסלאזיגקייט.

היינט און פאלג. טעג!

דער דרייסטער רייטער פון ווילדען מערב, דער העלד פון דער פרעריע און פאמפאסען, דער בעריהמטער

KEN MAYNARD

וועט צום 1. מאל רעדען און זינגען פון עקראן אין זיין בעסטען ראמאנטישען פילם

Senor Americano

דראמע פון ליבע און העלדענטאט.

געזאנג, הומאר, עמאציע, סענסאציע.

אויסער'ן פראגראם: קלאנג-קאמעדיע

מיט'ן פרעכטיגסטען „MUSIE"

„BRZDĄC" אין דער הויפט-ראלע.

אנהויב אין געווענליכע טעג 4 נאכמיטאג. שבת, זונטאג און יום-טוב 12 א זייגער ביים'

פאפולערע פרייזען.

כוליגאַנעס בעפאַלען דעם שאַכער־מאַרק

שלאָגען מערדערליך די יודישע שטייערס און בערויבען זיי

אויף ווסכאָדניע 2, וואו עס געפינט זיך דער אַזויגערופענער שאַכער־מאַרק, און ווי עס האַנדלען אַנ'ערך 500 יודישע קליינהענדלער, האָט זיך לעצטענס געמאַכט אַ ווילדער מנהג, אַז פאַרנאַכט־צו קומען אָן פערשידענע כוליגאַנעס, מאַכען אָן סומאַטאָכעס און אוואַנטורעס, און בעת מעשה ווערט אינ'ם האַרעמידער אַ געכאַפּעריי פון די געשטעלען, אַזוי אַז די אָרימע קליינהענדלער ווערען בערויבט און בע'גזלט.

אַזאַ פאַל האָט זיך אויך געמאַכט דעם פערגאַנגענעם דאָנערשטאָג:

אויפ'ן מאַרק איז אָנגעקומען אַ הייפעל קריסטליכע כוליגאַנעס, און ווי דער שטייגער איז, אָנגעהויבען צו פערשעפען די קליינהענדלער.

זיי האָבען זיך געמאַכט כלומרשט שיכור, און אַז די קליינהענדלער האָבען זיך געוואָלט נעגענשטעלען זייערע כוליגאַנערייען, האָבען יענע אַ לאָז געטון אין גאַנג אַריין מעסערס, דרענגער, אייזערנע שטעקענס, און ס'האָט זיך אָנגעהויבען צו גיסען בלוט, ווי אויף אַ שלאַכט־פעלד...

אין סך הכל זענען דאָ עטליכע שווער און לייכט־פערוואונדעטע אָרימע יודען, וועלכע זענען מיר־נישט, דיר־נישט צוממיתי'ט און בערויבט געוואָרען.

פרייטאָג אינדערפריה האָבען די כוליגאַנעס ווידער „אָפּגעשטאַטעט אַ וויזיט“ אויפ'ן מאַרק, אָבער מ'האָט בעצייטענס מודיע געווען וועגען דעם דעם דעפ. ד״ר ראָזענבלאַט, וועלכער האָט תיכף אינטערווענירט אין דער פּאָליציי־קאָמענדע, און איינ־ניגע כוליגאַנעס זענען אַרעסטירט געוואָרען.

עס וואָלט כדאי געווען, אַז דער דאָזיגער בלוטיגער הפקר זאָל זיך מעהר נישט איבער'חזר'ן!

אַנאַרביטראַזש צום קאָנפליקט אין דער ביליצער טעקסטיל־אינדוסטריע

(2) ווי בעקאַנט האָט זיך אין ביליץ געענדיגט דער טערמין פון קאָלעקטיווען אָפּמאַך, וועלכען ס'האָבען בשעתו געשלאָסען די טעקסטיל־אַרבייטער מיט די אינדוסטריעלער. ביים נייעם אָפּמאַך האָבען די אינדוסטריעלער געוואָלט רייסען די לוינען און בעשטימען 25 גר. פאַר טויזענט שוס, אַנשטאָט 27 מיט אַ האַלב, ווי ס'איז געווען ביז איצט. אויף דער קאָנפערענץ, וועלכע ס'איז פאָרגעקומען אין ביליץ איז צו קיין אויסגלייך נישט געקומען און דער אַרבייטס־אינספעקטאָר האָט פאָרגעשלאָגען אַנ'אַרביטראַזש. די פאָרשטעהער פון די אַרבייטער האָבען זיך געווענדעט נאָך אינסטרוקציעס צו דער הויפּט־פערוואַלטונג פון טעקסטיל־אַרבייטער־פערבאַנד. נעכטען איז אין לאָדז די פראַגע בעהאַנדעלט געוואָרען און די הויפּט פערוואַלטונג האָט דעם אַרביטראַזש אָנגענומען.

זיך גע'סמט אויף דער שוועל פון איהר קאָנקורענטקע

(מ) אויף קעלבאַך 18 האָט געוואוינט דאָס פּאָר פאָלק יחיאל און רבקה ראָזענבערג. אַלץ וואָלט געווען גוט, אָבער צווישען זיי איז אַדורכגעפלויגען אַ „שוואַרצע קאַץ“ און יחיאל האָט אָנגעהויבען צו פערנאַכלעסיגען זיין פרוי, זיך פערשאַפען עפּעס אַ געליבטע און צום סוף אינגאַנצען פערשוואונדען פון דער היים.

רבקה האָט איהם אַ צייט אַרומגעזוכט אַהן ערפאָלג, לעצטענס האָט זי זיך דערוואוסט, אַז איהר „טרייער“ מאַן געפינט זיך אין ראַדאָשיץ מיט זיין נייער געליבטער איז זי אַהין אוועקגעפאָהרען און ווען זי האָט זיך אויפ'ן אָרט דערוואוסט, אַז ס'איז טאַקע אמת האָט זי פאַר דער שוועל פון איהר קאָנקורענטקע אויסגעטרינקען סם. מ'האָט איהר אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

זאַל „פילהאַרמאָניע“

טעלעפאָן 213-84.

סענסאַציע! עקזאָטיק!

מיטוואָך, דעם 3. דעצ. 1930, 8.45 אָוונט

נור איין אָוונד

פון סינאַגאָגאַלע שאַפונגען ווי אויך פון העברעאיש און יודישע פאָלקס־לידער

אויספיהרער: איינציגער אין דער וועלט יודישער קאַנטאָר נעגער

טוביה הכהן

(נעגער)

ביים קלאַוויר: IGNACY WŁOCŁAWSKI

בילעטען פון 1 זל. ביז 6 זל. צו בעקומען אין פילהאַרמאָניע־קאַסע טעגליך פון 10.30 פריה ביז 2 אַ זייגער נאָכמיטאָג, ווי אויך פון 4 נאָכמיטאָג ביז 7 אָוונד.

האַנדעלס־אָפּמאַך צווישען פוילען און גריכענלאַנד

פון 15 נאָוועמבער שוין גילטיג צאָל־הנחות

נאָך אַ רייה אונטערהאַנדלונגען איז אין אַפּריל אָפּגעשלאָסען געוואָרען אַ האַנדעלס־אָפּמאַך צווישען פוילען און גריכענלאַנד, דער אָפּמאַך איז געשלאָסען געוואָרען מיט אַ קלויזולע פון די העכסטע פּריווילעגיעס פאַר ביידע צדדים און א רייה ספּעציעלע צאָל־הנחות. דער אָפּמאַך האָט געהאַט אַ ספּעציעלען ווערט פאַר לאָדז, ווייל קיין גריכענלאַנד ווערען עקספּאָרטירט טעקסטיל־אויסאַרבייטונגען. דער דאָזיגער אָפּמאַך איז אָבער נאָך ביז איצט נישט אַריין אין קראַפט, ווייל ער איז נישט ראַטיפיצירט געוואָרען.

איצט האָט די היגע האַנדעלס־קאַמער בעקומען אַ מיטטיילונג אַז לויט אַ געגענזייטיגען אָפּמאַך פון ביידע מלוכות זענען די צאָל־הנחות פאַר ביידע צדדים שוין איינגעפיהרט געוואָרען אין לעבען פונ'ם 15. נאָוועמבער אָן, הגם דער אָפּמאַך איז נאָך אָפיציעל נישט ראַטיפיצירט געוואָרען, דער דאָזיגער אומשטאַנד וועט פיל פערלייכטערען דער לאָדזער טעקסטיל אינדוסטריע צו פערשטאַרקען איהר עקספּאָרט קיין גריכענלאַנד, וועלכע אינטערעסירט זיך בפרט מיט אונזערע פּלוש־ און אקסאַמיט־אויסאַרבייטונגען.

אַ מאָרד אין גאַס

דערשטאָכען אַנאַרבייטער אויף באַלוט

אויף צעגלאַנא גאַס, נעבען באַלוטער מאַרק זענען פרייטאָג פאַרנאַכט פערבייגעגאַנגען די אַרבייטער ראָמאַן אַלטשיק און מיעטשיסלאַוו קלימטשאַק. פּלוצים זענען צו זיי צוגעקומען דריי אומבעקאַנטע און איינער פון זיי האָט מיט אַ מעסער דערשטאָכען אויף טויט דעם 25־יעהריגען אַלטשיק.

די מערדער זענען עטלאָפען און פּאָליציי פיהרט אַנ'אויספאָרשונג וועגען געהיימניספולען מאָרד, אַלס פערדעכטיגע זענען פערהאַלטען געוואָרען 7 יונגעלייט מייסטענס יוגענטליכע אין עלטער פון 17 יאָהר.

אַרעסטירט אַנ'אונטערצינדער

ער האָט אונטערגעצינדען 5 פּאָלוואַרקען

(2) אין דאָרף אַלעכאָוו, הינטער כאַיני, זענען היינטיגס יאָהר פאָרגעקומען 5 שרפות. די פּאָליציייִשע אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז אין אַלע פאַלען איז פאָרגעקומען אַנ'אונטערצינדונג אייערגעכטען איז ווידער אויסגעבראָכען אַ שרפה ביי ריינהאָלד קראַל, ווען אַרום 2 אַ זייגער ביינאַכט האָס די רויטע לבנה אויפגעשיינט אין דאָרף איז דער אָרטיגער פּאָליציי קאָמענדאַנט גלייך אָנגעקומען אויפ'ן אָרט פון דער שרפה און האָט פעסטגעשטעלט סמנים פון שטיוועל וואָס האָבען געפיהרט פון דעם שייער מיט תבואה. געהענדיג לויט די שפּורען איז ער דערגאַנגען צום גוט פון עדמונד קאָוואַלסקי, דער פּאָליציי־פּשאָדאָווניק, קאַרפּינסקי, האָט פערהענט צו מאַכען גיפּס אָפּגוסען פון די פוס־שפּורען קאָוואַלסקי איז נישט געווען אינדערהיים און די פּאָליציי איז געבליבען וואַרטען ביי איהם אין שטוב און ערשט אַרום 7 אינדערפריה איז געלונגען איהם צו געפינען און אַרעסטירען. דאַמאָלס ערשט האָבען זיך אין פּאָליציי געמאָלדען ביז 20 פּויערים פון דאָרף וועלכע האָבען ערקלערט אַז זיי זענען חושד געווען קאָוואַלסקי אין אונטערצינדען די 5 ווירטשאַפטען, זיי האָבען אָבער פאַר איהם מורא געהאַט ווייל קאָוואַלסקי האָט שוין נישט ביי איינעם פון זיי אויסגעהאַקט די שויבען, צעהאַקט די טיר אז״וו.

אין פערלויף פון דער אויספאָרשונג האָט די פּאָליציי פעסטגעשטעלט נאָך אַ רייה שרפות וואָס זענען ענטשטאַנען פון קאָוואַלסקיס אונטערצינדען, ווי ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרען זענען די איבערגעלאָזטע סמנים טאַקע געווען פון קאָוואַלסקיס שטיוועל.

קאָוואַלסקי איז איינגעזעצט געוואָרען אין דער טורמע אויף קאָפּערניקאַ גאַס.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט־קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע

אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40

נעמט אָן פון 8–11 און פון 5–9 אָוו.

זונטאָג און יום־טוב פון 9–1 פאַרמ.

בעזונדערער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

די ברודער קאַמפען אין יאָהר 1905 אין לאָדז

8)

צום 25־יאָהרצייט פון יענע בלוטיגע טעג

אַנ'אַנדערש מאָל האָט די באַיובקע אָנגעטראָפען אויף אַנ'איינגעהויקערטען זקן.

— איהר ווייסט חברים, ווער דאָס איז, דאָס איז אַ פאָטער פון דעם נ.ז.־ראָוויעץ וואָס האָט דערהרג'עט דעם חבר „זשעלאַני“.

— אויב אַזוי איז ער דערזעלבער וואָס זיין זוהן, נישט שאַנעווען די תונד.

אין אַ מינוט אַרום איז שוין דער אַלטער געלעגען אונטער אַ לאַמטערן אַדורכגעשאָסען מיט 3 קוילען.

אומעטום האָבען גערונען שטראָמען בלוט. גאַנץ לאָדז איז רויט געוואָרען. ס'האָבען זיך גערויטעלט די אַרבייטער־פאָהנען, ס'האָבען זיך גערויטעלט די ברוק־שטיינער פון אַרבייטער בלוט, וועלכעס איז פערגאָסען געוואָרען דורך די צאַרישע קאָזאַקען און ליידער, דורך די אַרבייטער אַליין, איין אַרבייטער האָט געהרגעט דעם צווייטען, און דער פאָרשטעהער פון דער זיכערהייטס־מאַכט, דער צאַרישער זשאַנדאַרם, איז געלעגען בעהאַלטען אין אויסשאַסטאַק און געפּלאַצט פון געלעכטער, נישט שטערענדיג דעם בלוטיגען שדים־טאַנץ. צי וואָס האָט ער געזאָלט שטערען, ווען די רעוואָלוציאָנערען האָבען אַזוי געמאָרדעוועט איינס דאָס אַנדערע.

אין אַזעלכע בעדינגונגען האָבען געאַרבייט די פּאָליטישע אָרגאַניזאַציעס צווישען פּראָלעטאַריאַט דורך עטליכע חדשים. נישט קוקענדיג אָבער אויף דעם איז די אַרבייטער־בעוועגונג געוואַקסען און האָט זיך געשטאַרקט. ס'זענען געשאַפען געוואָרען פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען, ס'האָבען זיך געעפענט נייע קאָאָפּעראַטיווען, וועלכע זענען באַלד געוואָרען דער צענטער פון דעם אַרבייטער־כח.

אין אַ געוויסען טאָג ווען די ברידער־קאַמפען זענען דערגאַנגען צו דער העכסטער שטופע, האָט אַ יונגעל אריינגעבראַכט אין דער וואוינונג פון די בעדנאַרעקס אַ בריוועל מיט אַ וואָרנונג, אַז פעליקס זאָל זיך היטען, ווייל די סאָציאַליסטען האָבען בעשלאָסען איהם „פערטיג צו מאַכען“.

בעדנאַרעקס פאַמיליע האָט זיך איבערגעשראָקען, וואָס האָט געזאָלט בעדייטען די דאָזיגע וואָרנונג? ווער האָט זי געשיקט? אפשר איז דאָס נאָר אַ נישט־געשמאַקער וויץ פון עפּעס אַ ליץ?

פעליקס האָט אָבער גוט געוואוסט, אַז דאָס איז נישט קיין וויץ, אַז די ס'דעקעס האָבען בעשלאָסען איהם צו דערהרגענען און אַז דאָס בריוועל איז צו איהם צוגעשיקט געוואָרען דורך זיינס אַ פריינד, וועלכער איז געווען אנ'ס'דעק, וועלכער האָט געוואוסט וועגען אַטענטאַט וואָס איז געגען פעליקסן געפּלאַנט געוואָרען.

דעמזעלבען טאָג אין אָוונד, ווען ביי בעדנאַרעקן אין הויז האָט מען זיך שוין געזאָלט לעגען שלאָפען האָט [illegible] אימיצער אָנגעקלאַפּט אין טיר.

ווער איז דאָרט? האָט פעליקס געפרעגט

אַנאייגענער האָט זיך דערהערט פון יענער זייט טיר.

— איך וועל נישט עפענען האָט פעליקס געשריגען.

אין דעם אויגענבליק האָט זיך דערהערט אַ שיסעריי פון הינטער דער טיר, איינע פון די קוילען וואָס זענען אַדורך דורך דער טיר האָט געטראָפען אין לאָמפּ, וועלכע איז אַראָפּגעפאַלען און זיך אויסגעלאָשען, אין שטוב איז געוואָרען פינסטער, אַלע שטוב־מענשען האָבען זיך געלעגט אויף דער פּאָדלאָגע און קיינער האָט נישט געוואַגט קיין וואָרט צו רעדען. די שיסעריי האָט זיך געשטאַרקט פון דרויסען האָט די באַיובקע אַריינגעשאָסען אין בעדנאַרעקס וואוינונג אַריין פון אינווייניג האָט ווידער פעליקס מיט זיין יונגסטען ברודער סטעפאַן געשאָסען פון ברויינינגס צו דער באַיובקע. דאָס האָט געדויערט אַ מינוט צייט און מ'האָט געהערט ווי די באַיובקע לויפט שוין אַראָפּ פון דער טרעפּ, אין דער פינסטערער שטוב האָבען זיך דערהערט שרעקליכע קרעכצען, פעליקס האָט שנעל אָנגעצונדען אַ ליכט און האָט מען דערזעהן, אַז צווישען בעט און דער וואַנד ליגט אַ שווער־פערוואונדעטע די אַלטע פרוי בעדנאַרעק, ס'איז אָבער איצט נישט געווען פיל צייט צו טראַכטען וועגען עפּעס, פעליקס און סטעפאַן זענען אַרויס אין קאָרידאָר, כדי נאָכצויאָגען די „באַיובקע“, נאָר אַזוי ווי זיי זענען אַרויס אין קאָרידאָר האָבען זיי זיך אָנגעשטויסען אויף אַ מענשען, וועלכער איז געלעגען אויסגעצויגען אויף דרערד. פעליקס האָט זיך איבערגעבויגען איבער איהם און דערזעהן אַ פערוואונדעטען מענש, וועלכער איז געלעגען מיטן קאָפּ אַראָפּ און אויסגעגאַנגען פון בלוט. ווען פעליקס האָט זיך איבערצייגט, אַז די באַיובקע איז מעהר נישטאָ, האָט ער צוזאַמען מיט סטעפאַנען אַריינגענומען דעם פערוואונדעטען מענשען פון קאָרידאָר אין צימער אַריין, דאָ האָבען אַלע אויסגעשריגען נישט מיט זייער קול, ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דער פערוואונדעטער איז נישט קיין אַנדערער ווי זייער זוהן און ברודער אַנטאָני.

אין שטוב זענען זיך צוזאַמענגעלאָפען אַלע שכנים און מ'האָט זיך גענומען ראַטעווען ביידע פערוואונדעטע; די אַלטע פרוי בעדנאַרעק און אַנטעקן, דער אַלטער בעדנאַרעק איז געווען זיכער אַז זיין זוהן אַנטעק דער ס'דעק וועלכער ליגט דאָ פערוואונדעט איז געווען צווישען די אָנפאַלער ער האָט זיך געריסען די האָר פון קאָפּ, געלאָפען איבער דער שטוב ווי אַ משוגענער און צוגעלאָפען צו דעם פערוואונדעטען און איהם אָנגעהויבען שלאָגען, צום סוף האָט ער געכאַפּט דעם רעוואָלווער וואָס איז געלעגען אויפ'ן טיש און געוואָלט דערשיסען דעם פערוואונדעטען אַנטעקן. פעליקס האָט אָבער נאָך בעוויזען בעצייטענס אַרויסצורייסען דעם רעוואָלווער פון פאָטערס האַנד.

— וואָס איהר נעהמט זיך, אָן פאַר דעם אויסוואורף, האָט געשריגען דער פאָטער, וועלכער האָט געוואָלט דערהרגענען זיין אייגענע מוטער.

די צוויי ברודער האָבען זיך דערווייל פערנומען מיט אַנטעקן. זיי האָבען איהם אויפגעקנעפּעלט די פערבלוטיגטע מאַרינאַרקע און וועסטעל, דאָס העמד איז שוין געווען צוגעקלעפּט צו דער ברוסט, פון וועלכער ס'איז גערונען בלוט. ס'האָט זיך באַלד געפינען וואַרים וואַסער מיט וואַטע און די ברידער האָבען זיך גענומען צו וואַשען די וואונדען.

אפטייקעז

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) דאנצער (זגערזשער 27), גראשקאווסקי (11 ליסטאפאד 15), גארפיין (ווסכאדניא 54), בארטאשעווסקי (פיעטרקאווער 164), רעמבעלינסקי אנדזשעיא 26) שימאנסקי (פשענדזעלניאנא 75).

פארשידענעס

צוליב דעם, וואס עס קומען אפט פאר סוימ-וואלען אויף דער באהן-ליניע ביי דער סרעבושינ-סקא גאס, האט דער מאגיסטראט בעשלאסען דארט אויסצובויען א שלאבאן און צוזי-ארום אויסצו-מיידען אומגליקס-פאלען.

ארעסטען

קיין לאדז האט מען געבראכט זיגמונד ראזי-מיראווסקי און חיים לאפערקער, וועלכע זענען ארעסטירט געווארען ביי דער פויליש-סאוויעטישער גרעניץ און ווערען בעשולדיגט אין קאמוניזם.

די ארעסטירטע זענען איינגעזעצט געווארען אין ארעסט ביים אויספארשונגס-אמט.

אונטערגעצונדען אן אייגענע הויז

פערמשפט צו 3 יאהר תפיסה

אין קרייז-געריכט איז פארגעקומען דער פראצעס געגען יוזעף קאלאטש און זיין זוהן יאן, וועלכע זענען בעשולדיגט געווארען, אז זיי האבען אין יוני אונטערגעצונדען זייער אייגען הויז אין דארף לאכקאוויצע.

דאס געריכט האט ביידע אנערקענט פאר שולדיג און זיי פערמשפט צו 3 יאהר תפיסה יע-דען און צו פערלירען די רעכט.

הזכרה אין „אהל יעקב" נאך ר' יוסף אוריזאו ז"ל

צוליב דעם 6-טען יאהרצייט נאכ'ן פער-שטארבענעם פארזיצענדען פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע און ראש הועד פון „אהל יעקב" ר' יוסף אוריזאהן ז"ל וואס פאלט אויס היינטיגע וואך, איז אין דער שוהל „אהל יעקב" נעכטען שבת פריה אפגעריכט געווארען א פייערליכע הזכרה.

פון „החלוץ המרכזי"

היינט 7,05 אוונד פאהרט אפ נאך ארץ ישראל פון לאדזער פאבריקס-באהן דער ה' ישעיהו קויפמא.

היינט — פייערליכע ערעפנונג

פון דער בילדער און סקולפטור-אויס-שטעלונג אויף מאניושקי 2

היינט, זונטאג 12 א זייגער פארמיטאג קומט פאר אין די זאלען פון גייערס-הויז אויף מאניושקי 2 (פראנט 1 שטאק) די פייערליכע ערעפנונג פון דער רעפרעזענטאטיווער בילדער און סקולפטור-אויסשטעלונג פון די בעקאנטע לאדזער קינסטלער: איגנאצי הירשפאנג, יאכים קאהאנע, שמואל פינ-קעלשטיין, מיעטשיסלאוו לובעלסקי, אלעקסאנדער טשעטשאט און באלעסלאוו קודעוויטש.

די אויבענדערמאנטע קינסטלער געהערען היינט צו סאג צו די פאפולערסטע מאלער אין פוילען. דעם פיאטעקטאראט איבער דער אויסשטע-לונג פון די לאדזער קינסטלער האט איבערגענו-מען א ספעציעל געשאפענער קאמיטעט פון די ה"ה: סטאראסטע דיכדאלעוויטש, סטאראסטע רזשעווסקי, באריס און נאאום אייטינגאן, קאנסול מאקס קאהן, פולקאווניק כילארסקי, שול-קוראטאר גאדאמסקי, לאווניק סמאליק, אינזש. אילמאן, גוס-טאוו גייער, דיר. גארטשינסקי, א. האמבורגער און די רעדאקטארען ל. פוקס, י. קאהאן, אלטאשעוו-סקי, פאלאק, זשיעלינא, גומקאווסקי, האללער, קארגעל, אורבאך און וואלאווסקי.

ראדיא-פראגראם

זונטאג ד. 30 נאוועמבער

9,30 גאטעסדינסט פון קאשציאל אויף ווא-לא, דאס גרונדשטיין לעגונג פון דענקמאל פאר גענעראל סאווינסקי, 11,30 פייערליכע טוישונג פון דער וואכע אין בעלוועדער, 11,58 צייטסיג-נאל 12,00 פייערליכע ערעפנונג פונ'ם היסטארי-קער צוזאמענפאהר אין ווארשא, 13,00 דער 2 טייל אין פריהמארגען אין ווארשאווער פילהאר-מאניע, 14,00 טאג-פראגראם, קינא און טעאטער רעפערטואר, 14,30 אודיציע, 15,40 קינדער-פראגראם 16,00 פאסט-קעסטעל, 16,20 גראמאפאן-פליטען, 16,40 פארלעזונג, 16,55 גראמאפאן-פליטען, 17,15 איינגענעהמע און נוצליכע אינ-פארמאציעס, 17,40 פאפולערער קאנצערט, 19,00 פערשידענעס, 19,25 פעליעטאן, 19,40 ספארט קאמוניקאט, פראגראם אויף מארגען 20,00 אודיציע פון ווילנא, 20,30 פאפולערער קאנצערט, 21,10 ליטערארישע פירטעל שעה, 21,25 פארטזעצונג פון קאנצערט 22,00 פעליעטאן, 22,15 געזאנג-דועט, 22,50 קאמוניקאטען, טאנץ מוזיק.

פון געריכט

צאל

(א) אין קרייז-געריכט איז נעכטען פארגע-קומען דער פראצעס פון די פיש-סוחרים יעקב לובאכינסקי און חיים ווײנמאן, וועלכע זענען בע-שולדיגט געווארען אין ברענגען פיש פון דאנציג און נישט בעצאהלען קיין צאל. דאס געריכט האט איינגעפונען, אז פאר פיש וואס מ'ברענגט פון דאנציג קומט נישט צו בעצאהלען קיין צאל און האט ביידע סוחרים בעפרייט פון יעדער שטראף.

ערפאלג פון פאול בארטאוו אין יודישען טעאטער

די ערשטע אויפטריטען פון דעם קינסטלער פאול בארטאוו אין פילהארמאניע אלס „ריטמייס-טער אדאלף" אין סטרינדבערגס „פאטער" איז גע-ווען א גרויס געשעהעניש אין יודישען טעאטער-לעבען אין לאדז, צו דער פרייטאג'דיגער פרעמ-יערע זענען געקומען לאדזער ליטעראטען, זשור-נאליסטען, די פארשטעהער פון יודישער, פויליש-שער און דייטשער פרעסע, און א גרויסער עולם טעאטער-צושויער, בארטאוו'ס לייסטונג לאזט זיך בשום אופן נישט אפשאצען אין א צייטונגס-נאטיץ, דאס איז געווען א קינסטלעריש שפילען פון דער העכסטער מדרגה, יעדעסווארט, יעדע בעוועגונג, יעדער זשעסט, יעדער מימישער אויסדרוק איז געווען אזוי אויסגערעכנט און פארטראכט, און האט אזוי שטארק געווירקט אויפ'ן עולם, אז אלע אנוועזענדע זענען מיטגעריסען געווארען און האבען מיטגעלעבט מיט די ליידען פון דעם גרויסען שוישפילער אויף דער ביהנע.

היינט אין אוונד וועט בארטאוו ווייטער ארויסטרעטען אין „פאטער", מארגען א פרעמיערע ערנסט טאללערס הינקעמאן.

מעלדונג

פון „החלוץ המרכזי"

היינט 7,05 אוונד פאהרט אפ נאך ארץ-ישראל פון לאדזער פאבריקס-באהן דער ח' י. קויפמאן, אלע חברים און פריינד ווערען געבעטען צו זיין ביי דער באהן.

דראט-צוימען

געפלאכטענע, געוועבען, געלעכער-טע, ראביץ-געוועבען און אלע מע-טאלן עמפפעהלט צו בילינע פרייזן

RUDOLF JUNG

Łódź, Wólczańska 151, telefon 128-97

ווירטשאפטליכער פארטשריט אין א"י פאר דעם לעצטען יאהר

(ענדע פון דער 4-טע זייט).

חדשים אין 1929 האט דער אימפארט בעטראפען 2.457,734 פונט. די פערקלענערונג פון אימפארט איז דערווייל שווער צו ערקלערען. אפשר נעהמט זיך עס דערפון, וואס די פראדוקציע אין לאנד גופא איז פערגרעסערט געווארען, אדער דערפון, וואס מען האט איינגעפיהרט ווייניגער מאשינען און בוי-מאטעריאלען, אלענפאלס איז עס א גוטער סימן.

די בוי-ארבייט איז פארטגעזעצט געווארען אין אלע שטעט און קאלאניעס. כאטש נישט אין אזא גרויסען מאסשטאב, ווי מען האט ערווארטעט. די בוי-צענטער איז בכלל אריבער פון תל-אביב אין יפו קיין ירושלים, וואו 1500 בוי-ארבייטער זע-נען בעשעפטיגט. דארט זענען לעצטענס דורכגע-פיהרט געווארען וויכטיגע בוי-ארבייטען. אין מחנה יהודה האט מען אויפגעבויט א נייעם מארק מיט 81 קראמען. עס זענען געבויט געווארען צוויי גרויסע הייזער מיט צעהן דירות אין יעדען הויז. צעהנדליגער בנינים זענען אויפגעשטעלט געווארען אין רחביה. און עס שאפט זיך א נייע געגענד מיט'ן נאמען רחביה ב'.

גרויסע בוי-ארבייטען האבען געזאלט דורכ-געפיהרט ווערען אין פערשידענע שטעט מיט דער הילף פונ'ם ועד-העזרה. אבער צוליב פערשידענע סיבות איז נאך דערוויל קיין סך נישט אויפגעטון געווארען אין דער הינזיכט. אבער מען האפט, אז קירצליך וועט קומען אנ'ענדערונג אין דער לאגע און עס איז פערטיג א פלאן צוצוטרעטען צו אנ'אינטענסיווער בוי-ארבייט אין וועלכער עס וועלען זיין בעשעפטיגט הונדערטער ארבייטער.

דער גרעסטער ארבייטס-געבער אין בוי-ארבייט איז לעצטענס ד רעגירונג. גרויסע סומען ווערען אויסגעגעבען אויף בויען שאסעען און וועגען, רעגירונגס-בנינים און האפען אין חיפה, צום בעדויערען בעשעפטיגט זיך זעהר ווייניג יודישע ארבייטער. אין 26 בוי-פלעצער האט זי לעצטענס בעשעפטיגט 1296 ארבייטער, פון וועלכע בלויז 74 זענען געווען יודען. ביים האפען בעשעפטיגט די איצט 550 אראבישע ארבייטער און בלויז 100 יודישע. די רעגירונג איז לעצטענס צוגעטרעטען צו בוי-ארבייט אין חיפה, וואס דארפען אפקאסטען 75,000 פונט. די אונטערנעהמער זענען יודען און זיי האבען זיך מתחייב געווען צו בעשעפטיגען א גאנץ חשוב'ן פראצענט יודישע ארבייטער. חוץ די רעגירונג וואלט זיך בעסער בעצויגען צו די יודישע ארבייטער, וואלט די לאגע געווען צופרידענ-שטעלענד און מען וואלט געקענט אריינברענגען א גרויסע צאהל נייע מענשען. אלענפאלס איז אין לאנד נישטא קיין ארבייטסלאזיגקייט.

(יט"א) ה. פרומקין

וויכטיג פאר דער פראווינץ!

דערמיט מאכען מיר בעקאנט דער ג. קונדשאפט, אז מיר האבען ערעפענט א לאגער אין לאדז,

פיעטריקאווער 40, לינקע אפיצינע, פארטער א. פ.

Skład Komisowy

PRZEDSIĘB. HANDL. „REZYNA"

וואס איז פערזעהן מיט א רייכען אויסוואהל פון זעמטל. קאלאשן און באטען פון דער פירמע „REZINOTRUST" מיט אכטונג

Przedsięb. Handl. „REZYNA"

Łódź, Piotrkowska 40, tel. 145-32. 9726

א זעלבסטשטענדיגער

טישלער

ווערט זאפארט געזוכט צו פערשידענע פאבריקס-אר-בייטען מיט אייגענע ווערקצייג אויך א געהילף זיך צו מעלדען אין דער פאבריק ווימאנא 38

איבערצוגעבען

2 קעלער-שטובען נאייג-נעט אויף א פאבריק מיט עלעקטרישע איינריכטונג א קאנצעסיע, אין צענטרום שטאט. צו ווענדען זיך אין וויין-געש. אלטער מארק 8

א שפולמאשין

פון 16 ווינדעס „גראסער-שע" אין גוטען צושטאנד אויך צו ריידע צו פער-קויפען אדער פערטוישען אויף 24-ווינדיג ווסכאדניא 31, 3 שט. שטרימפ-פאבר.

א פעהיגער אנשטענדיגער יונגערמאן וואס קען אויך לעזען און שרייבען זוכט בעשעפטיגונג ביי וואס ס'זאל נישט זיין גע-ווינשען אין א געשעפט. אפערטען אונטער „J.Ch." אין אדמ. פון דער צייט.

א פראנט - לאקאל

בעשטעהענד פון א גע-וועלב מיט א וואוינונג (2 צימערן און קוך) אין צענטרום שטאט איבער-צוגעבען. צו ערפאהרען טעלעפאן 180-99.

א שטריקער ארבייטער

ווערט געזוכט פון זאפארט. 3 צמענטארנא 3, אין דער סוועטער-פאבריק

פארבעריי

מיט א פולשטענדיגער ערשטקלאסיגער איינריכ-טונג אין צענטרום פון שטאט איז צו פערפאכ-טען אדער צו פערקויפען. די אדרעס צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע.

געלעגענהייטליך

צו פערקויפען עלעגאנט עס-צימער - מעבעל, פאר טעפיכען, בעשטעהענד פון פאליסאנדער - האלץ און אייז-קאסטען. אנצוזעהען ווסכאדניא 76, פראנט III שטאק, וו. 12, צווישען 10 – 12 פריה און פון 3–4 נאכמיטאג.

Dr. N. HALTRECHT

ספעצ.-ארצט פאר הויט און געשלעכטס- קראנק. נעמט אן פון 8 ביז 9 פריה פון 12–3 נאכמיטאג און פון 8 ביז 9 אוונד. פיעטריקאווער 10 פאר אונבעמיטעלטע לעמשניצע-פרייזען.

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27

tel. 151-78

צוריקגעקעהרט

הויט און וענערישע קראנקה-רענטגען און ליכטהיילאיגסט. נעמט אן פון 4—7 אוונד.

Lek. dent.

Z. Bielakowska

powróciła

Kilinskiego 113

róg Nawrot,

tel. 148-27 (winda)

Przyjmuje od 10-1 i 4-7

מ'מאהלט דיך, ווי מ'זעהט דיך

אנ'אלט שפריכווארט, אבער שטענדיג אקטועל. —

יעדער קולטורעלער מענש דארף זארגען וועגען זיין אויסערליכען אויסזעהען.

טראגט דעריבער שטענדיג פון דער נישט איבער-שטיגענער קוואליטעט גומי-קלעצער

„GLOBUS"

איהר פערהיט דורכדעם אייערע שיך געגען פריה-צייטיגער דעפאסאנירונג און איהר וועט ערשפארען א וויכטיגע פאזיציע אין אייער הויז-בודזשעט.

פראבירט און איהר וועט אייך איבערצייגען !!!

H. GOLDBERG, Łódź

ul. NOWOMIEJSKA 11.

קויפט „MITOL"

צולאז עס אין וואסער, בערשט אויס דעם שמוציגען אנצוג, און דו וועסט האבען

א נייעם אנצוג!

איין שאכטעל „MI TOL" פאר 1.50 זל. איז א גאנצע כעמישע וועשעריי ביי זיך אינדערהיים.

„MITOL" פרישט אויף דעם גאנצען שטאף, לעבט אויף דעם פריהערדיגען אויסזעהן, בעזייטיגט אלערליי פלעקער. צו בעקומען איבעראל.

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער אייגענע פראצאוניע פון זעמפליבע ארטאפעדישע, פאפארטען, אוו: קלארקעס אויף פלאטפוסען, סיכפליכע

Dr. med.

W. Eychner

גינעקאלאג-אקושער

זגערזשער 11

טעלעפאן 134–72

נעמט אן פון 2–3 נאכמ. און פון 7½–9 אוונד.

קינאָ-טעאַטער
ZACHĘTA
26 זגעזשער 26

היינט און פֿאָלגענדע טעג!
מעכטיגע דראַמע פֿון לעבען פֿון דער אַריסטאָקראַטיע און צירק-אַרטיסטען א.א.

„דערנער-וועג פֿון גורל"

פֿילם פֿון פּרעכטיגען אינהאַלט און אויסשטאַטונג, האַלט דעם צושויער אין אונגעוועהנל. שפּאַנונג.
אין די הויפּט-ראָלען:
Erna Morena i Paweł Richter
נעכסטער פּראָגראַם: „דער, וועלכער פֿערגיפטעט"
פֿאַרשטאַרקטער אָרקעסטער אונטער לייטונג פֿון ה' סטעפּאַנסקי.
אָנהויב פֿון די סעאַנסען: אין געוו. טעג 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג.
שבת, זונטאָג און יום-טוב — 12 אַ זייגער בייטאָג.
דער זאַל איז גוט בעהייצט.

סלאַנג-פֿילם-טעאַטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178.

היינט גרויסע פּרעמיערע!
„נח'ס תבה"

אין די הויפּטראָלען: אין די הויפּטראָלען:
GEORGE O'BRIEN
i DOLORES COSTELLO
אויסער'ן פּראָגראַם: רעוועלאַציע-קלאַנג-צוגאָבע.
נעכסטער פּראָגראַם: „ריאָ ריטאַ" מיט Bebe Daniels
אָנהויב 5.30, 7.30 און 9.15, שבת, זונטאָג און יום טוב 3.30 נ"מ

זיכערע הילף און אַ רפֿואה

אהן אַ אָפּעראַציע, אָן בלוט, אהן אַ מעסער און אהן בלוט-פֿערגיפֿטונג פֿאַר קראַנקע אויף קילעס פֿאַר מענער ווייבער און קינדער. פֿערשידענע קאַליקעס אין גוף פֿאַר הויקערס און פֿיס.

פֿערלאָזט אייך נישט, ... ווינקעל-בראָך ... מענשען-קאָפּ, אָדער אַזוי ווי אַ וואַסער-קאָפּ און עס פֿעלט אָרײַן אין דעם פֿוס און דער קראַנקער איז אין אַ גרויסער סכנה דורך פֿערדרייען די קישקעס וועלכע צו בראָכען און שטאַרבליך. ספּעציעל גומענע הויל-באַנדאַזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פּראָפֿעסאָרען מיט מיינע בעהאַנדלונג און פֿון דעמסטען פּראָפֿעסאָר-דאָקטאָר בראָכבנדרעהונג בעזונדערן זיכער דעם שוואַרסטען און געפֿעהרליכסטען

ברוך. אויך פֿאַר הויקערס לאַמגונגען מיט הויל-גאַרסעטען און אַפּאַראַטען פֿאַר פֿערקרומטע פֿיס און פֿלאַך-פֿוס ספּעציעלע אײַנלאַגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פֿיס און הענד, גומענע זאָקען פֿאַר די גרעסטע קראַנקע אָדערן.
עמפּפֿאַנגען פֿון 9 ביז 1 בייטאָג און פֿון 3 ביז 7 אין אָוונט.

אָרטאָפּעדישע אַנשטאַלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter.
בעמערקונג: דאָס פֿערזענליכע ערשיינען פֿון די קראַנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פֿאָלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפֿעסאָרען: פּראָפֿ. ד"ר בראַנטש, פּראָפֿ. ד"ר י. מאַרישלער, פּראָפֿ. ד"ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אַנדערע. מיר נעהמען אויך אָן פֿערזיכערטע פֿון דער קראַנקען-קאַסע.

דאַנקזאַגונג.

דעם געעהרטען ספּעציאַל. ה' י. ראַפּאַפּאָרט, דיר. פֿון אָרטאָפּעדישען אַנשטאַלט אין לאָדז, װאָלטשאַנסקאַ 29, פּראָנט II שטאָק, דריק איך אויס עפֿענטליך מיין הייסע האַנקבאַרקייט פֿאַר זיין אָנלעגען מיר דעם ספּעציעלען אָרטאָפּעדישען הויל-גאָרסעט צו מיין מעסער, וועלכער האָט מיך אויסגעהיילט גענצליך. מ'האָט מיר געדראָהט צו פֿלאַצען דער רוקען צוליב'ן הויקער און יעצט בין איך געזונד און בין שוין גאָר שטאַרק.

Dr. M. Morgenroth, sędzia apelacyjny.

נייעס!!!
„SREBROL"
פֿליסיגקייט צו זילבערן
בילדעט אַ שיכט ריינעם זילבער דורך געוועהנליכען אָנרייבען
פּרייז פֿון אַ פֿלעשעל 2 זל. צו בעקומען אין אַפּטייקען און סקל. אַפּטעקס.

Polisy Amerykańskie!

Przyjmowanie nowych polis Tow. „EQUITABLE" przedłuża się do 5-go grudnia. Polisy, które będą zgłoszone Towarzystwu przez mego adwokata do 1-go stycznia skorzystają z lepszych warunków likwidacji.

SZ. GOLDMAN
WSCHODNIA 36, od godz. 4 do 6.

ו. י. ז. א.
פּרעבעל-קאַמפּלעט
אין העברעאישער שפּראַך פֿאַר קינדער פֿון 3—6 י.
שענקעוויטשאַ 26 פּאַקאַל פֿון ו.י.ז.א.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה
אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכן בטח ושאנן כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע
איבער דעם זאָלסטו נאָר קויפֿען און ביי'ן
פֿון ד. מאַנעלא
וואָס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פֿון צווייטען הויף אויפֿ'ן ערשטען הויף
פּיעטריקאָווער 17, לינקע אָפֿיצינע פּאַרטער, טעל. 124-95
וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פּינקטליך און געוויסענהאַפֿט געשריבען אַלערליי ביטעם: ציווילנע, קאָרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַניעס, קלויזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אויסלאַנד ראַזיעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
בעמ.: קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט במשך פֿון 24 שעה
מיט אַכטונג ד. מאַנעלא
פּיעטריקאָווער 17, 1-טער הויף

(vertical text beside the box:) דורשי'ם: זגערזשער 17 ... אדר' ... שם ...

ווערכבעריז כירורגישע קליניק
„SANATO"
אגראַראָווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאַס
ערצטליכע אויפֿזיכט איבער דער מוטער און קינד
פּרייזען פֿון געבורט
אין 2-טע קלאַס צוזאַמען מיט פֿערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
כירורגישע אָפּטיילונג פֿון ד"ר מעד. מ. קאַנטאָר
עמפּפֿאַנגס-שעה'ן פֿון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.

רעטשניצע זגערזשער 17
טעלעפֿ. 116-33
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק אויגען-קראַנקה. 1—2 נאָכמ.
ד"ר יוסטמאַן נערוועז-קראַנקהייטען 12—2 נאָכמ.
ד"ר מ. קאַנטאָר כירורג 4½—5½, יוים 1—2
ד"ר פּאַפּיערני אַקושער און פֿרויען-קראַנקה. 11½—1 נאָכמ.
ד"ר ראַפּאַפּאָרט אויערן, נאָז-און האַלז-קראַנקה. 10½—11½, 2—3 און 6—7 נאָכמ.
ד"ר ראָזענצווייג קינדער-דאָקטאָר 11—12, 4—5 נ"מ
ד"ר רושאַנער מענער. און הויט קראַנקה. 1—2 נאָכמ.
ד"ר ווײַנבערג אינערל. קראַנקה. 1—2, 6—7 נאָכמ.
א. גראָדזענטשיק צאָהן-אַרצט 3—7 נאָכמ.
ד"ר סטופּעל רענטגען-קאַבינעט 12—2, 4—6 נאָכמ.
טעכנאָלאָגישע קאַבינעטן מעטיג טעגליך פֿון 1-2 נ"מ

נאָכמיטאָג-חדר
פֿאַר קינדער, וואָס לערנען
אין פֿאָלקסשולען
פֿון י. ד. ראָזענפֿעלד
פּלאַץ וואָלנאָשטשי 6 (נייע שטאָט)
מעלדעט, דאָס עס ווערען אָנגענומען קינדער פֿון יעדע עלטער צו לערנען אַלע לימודי קודש, עברי, חומש, רש"י, תנ"ך, משניות, גמרא, העברעאיש און יודיש.
איינשרייבען פֿון נייע תלמידים פֿון 4—7 אָוונט.
געדענקט דעם אַדרעס: נייע שטאָט 6, קווער אָפֿיצינע, רעכטס, 2-טער שטאָק.

בעקאַנטמאַכונג.
דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, אַז מיר האָבען אָנפֿערטרויט די אַליין-שליסליכע פֿערטרעטונג פֿון אונזערע
טרוקענע פֿראַשעק-האַנד-לעשערס
(גאַשניצעס)
„Uniwersalna"
אויף לאָדז און לאָדזער וואָיעוואָדזטווע, דער פֿירמע
L. ROTBAND
Łódź, Zielona 6, tel. 121-19.
מיר בעטען מיט זעמטליכע בעשטעלונגען צו ווענדען זיך אויסשליסליך צו דער אונזער אויבּיגער רעפּרעזענטאַנץ
Zarząd Polskiej Wytwórni Przyrządów Ratowniczych
KATOWICE, ul. Kochanowskiego 12a.

פֿאַררופֿענדיג זיך אויף דער אויביגער בעקאַנטמאַכונג, שטעל איך מיט, אַז כ'האָב איבערגענומען די אויסשליסליכע פֿערטרעטונג פֿון די
טרוקענע פֿראַשעק-האַנד-לעשערס
(גאַשניצעס)
גלייכצייטיג מאַך איך בעקאַנט די בעזיצער פֿון די טרוקענע פֿראַשעק-האַנד-לעשערס, אַז מיין לאַגער איז שטענדיג פֿערזעהן מיט דעם נעמישען פֿראַשעק אָנצופֿילען די האַנד-לעשערס.
L. ROTBAND
Łódź, Zielona 6, tel. 121-19.

אונגעוועהנליכע געלעגענהייט!
• הורט-לאַגער •
פֿון טריקאָ-אויסאַרבייטונגען און סוועטערס
Izrael FALKE Łódź, Północna 4
פּראָנט 1-טער שטאָק — פּראָנט 1-טער שטאָק
אַרדענט אייך אַ — הורט דעטייל
אייזן-מאָנאַטליכער אויספֿערקויף
פֿון אַלערליי אַרטיקלען צו אויסנאָהמליך נידריגע פּרייזען
מיט ראַבאַט ביז 50 פּראָצ.
דעמי-סעזאָן-ערקויף גור
בעמערקונג! רינסטאָג, מיטוואָך און דאָנערשטאָג.

בעקאַנטמאַכונג
דערמיט מאַך איך בעקאַנט מיינער נ' קונדשאַפֿט, אַז צוליב דער בעקוועמליכקייט האָב איך געעפֿענט אַן אָפּטיילונג פֿון מיין לאַנג-עקזיסטירענד
ביטשר'פֿטן-ביוראָ פּל. וואָלנאָשטשי 3
(פּאַרטער, רעכטס)
וואו עס ווערען פּינקטליך און געוויסענהאַפֿט ערלעדיגט אַלע אַרט ביטעס אין פֿערשידענע אויסלענדער, ווי אויך קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס. אַדוואָקאַטיעס אויף סאַדאָמסק דאָקאַדאָווי, אויסקויף פֿון פּאַטענטען.
בעמערקונג: פֿערשידענע עצות וועגען פּראָצעס-פּראָקוראַטור ווי אויך אַנדערע פֿראַגען ווערען ערטיילט דורך אַ ספּעציעלען גוט בעקאַנטען יוריסט.
מיט אַכטונג
Sz. Hochberg, Pl. Wolności 3, tel. 216-58

מיט 25% ביליגער ווי איבעראַל!
דאַמען- הערען- פּעלצען
ווי אויך אַלע איינצעלנע פּעלצכלעך אין אַ רייכען אויסוואַהל מיט גוטע בעדינגונגען אין פּעלץ-וואַרען-געשעפֿט פֿון
י. שוואַרצמאַן נאַרוטאָוויטשאַ 42
— טעלעפֿאָן 166-31 —

Dr. med.
H. Krauskopf
אַקושעריע- און פֿרויען-קראַנקהייטען
זגיערזשער 16, טעל. 113-47
נעהמט אָן פֿון 4—7 אָוונט.

Dr.
J. PIK
ul. Żeromskiego 36
przy Zielonym Rynku
tel. 175-50
CHOR. NERWOWE
i WEWNĘTRZNE
spec. psycho-nerwice
Przyjmuje od 5½ — 7

אָבאָנעמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט צושטעלען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ 6 זל. אַ חודש אין אויסלאַנד — 8 זל.
פֿאַר'ן אינהאַלט און טערמינען פֿון די אַנאָנסען איז דער פֿערלאַג ניט פֿעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפֿען בייטאָג און ביינאַכט.

אַנאָנסען-פּרייז: פֿאַר'ן טעקסט—18 גר. פֿרייטאָג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער הייס 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 " " " 60— " " " " 4 "
פֿאַר'ן טעקסט—12 " " " 18— " " " " 8 "
פֿאַר דער שטעט 50 פּראָצ. טייערער, אויסל. 100 פּראָצ. טייערער, מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.